

Yosef Bhatti

Potentialeberegninger for valgdeltagelsen ved kommunalvalget i 2017

Potentialeberegninger for valgdeltagelsen for kommunalvalget i 2017

Publikationen kan hentes på www.kora.dk

© KORA og forfatterne, 2017

Mindre uddrag, herunder figurer, tabeller og citater, er tilladt med tydelig kildeangivelse. Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende, bedes sendt til KORA.

© Omslag: Mega Design og Monokrom

Udgiver: KORA
ISBN: 978-87-7488-989-2
Projekt: 11321

KORA
Det Nationale Institut for
Kommuners og Regioners Analyse og Forskning

KORA er en uafhængig statslig institution, hvis formål er at fremme kvalitetsudvikling samt bedre ressourceanvendelse og styring i den offentlige sektor.

**Det Nationale Institut
for Kommuners og Regioners
Analyse og Forskning**

Købmagergade 22
1150 København K
E-mail: kora@kora.dk
Telefon: 444 555 00

Forord

Valgdeltagelse er et af vores demokratis vigtigste sundhedsindikatorer. Ved de seneste kommunal- og regionsvalg har deltagelsen fået betydelig opmærksomhed – særligt grundet det i historisk sammenhæng store fald i deltagelsen i 2009. Ved det efterfølgende valg i 2013 lykkedes det at øge deltagelsen, blandt andet efter stor medieopmærksomhed og en betydelig mobiliseringsindsats fra en lang række offentlige myndigheder og andre organisationer. Valgdeltagelsen er dog stadig betydeligt lavere til kommunal- og regionsvalg end til folketingsvalg, og derfor er det relevant at se nærmere på, hvilke potentialer der er for stigninger i deltagelsen, og hvorvidt det som samfund er muligt at påvirke den.

I dette notat præsenteres potentialeberegninger for forøgelse af valgdeltagelsen ved kommunal- og regionsvalget i 2017. Potentialerne beregnes med udgangspunkt i tre særlig interessante benchmarks. Potentialerne udregnes for seks forskellige typer af samfundsgrupper. Notatet diskuterer også, om og i givet fald hvordan potentialerne kan realiseres. De fleste af beregningerne baserer sig på resultater fra danske valgdeltagelsesundersøgelser, der tager udgangspunkt i information fra valglisterne kombineret med registerdata. De danske data er unikke i en international sammenhæng, og det er således de færreste lande, hvor det er muligt at lave et notat som dette.

Notatet er udarbejdet for Økonomi- og Indenrigsministeriet, som også har finansieret det. Specialkonsulent Søren Stauning og specialkonsulent Søren Stentoft Herping takkes for gode kommentarer. Der skal ligeledes lyde tak til KORAs analyse- og forskningschef Vibeke Normann Andersen og den eksterne reviewer, som begge har kommenteret et udkast til notatet. Ansvar for eventuelle fejl og mangler påhviler naturligvis alene forfatteren.

Denne version er udgivet den 15. maj 2017. I forhold til 1. version er Tabel 3.5 rettet med konsekvensrettelser i figurerne. Opdateringen ændrer ikke på notatets konklusioner.

Yosef Bhatti
Maj 2017

Indhold

Resumé	5
1 Indledning	9
2 Metode	11
2.1 Potentialeberegningernes overordnede logik	11
2.2 Specifikt om de enkelte benchmarks	13
3 Potentialeberegninger	15
3.1 Potentialer for unges valgdeltagelse	15
3.2 Potentialer for kortuddannedes valgdeltagelse	16
3.3 Potentialer for nydanskernes valgdeltagelse	17
3.4 Potentialer for valgdeltagelsen i bopælsområder	18
3.5 Potentialer for personer med forskellig tilknytning til arbejdsmarkedets valgdeltagelse	20
3.6 Potentialer for personer med handicaps valgdeltagelse	21
3.7 Opsummering	22
4 Realisering af potentialerne	25
4.1 Effekter af enkelttiltag for vælgermobilisering	25
4.2 Effekter af vælgermobiliseringskampagner	26
4.3 Implikationer for de beregnede potentialer	28
4.4 Opsummering	32
5 Konklusion	33
Litteratur	34

Resumé

Valgdeltagelsen er en af demokratiets vigtigste sundhedsindikatorer. Selvom valgdeltagelsen i Danmark er høj og stabil sammenlignet med de fleste andre lande, er der betydelige uligheder i deltagelsen, og der tales til tider om et demokratisk A-hold og et demokratisk B-hold (se fx Bhatti & Hansen 2010). Desuden er valgdeltagelsen til kommunal- og regionsvalg¹ betydeligt mindre end til folketingsvalg. Derfor har der ved de seneste valg været stor interesse for valgdeltagelsen, og om den kan øges. Notatet består af to analysedele. I den første del analyserer vi potentialer for forøgelse af valgdeltagelsen for udvalgte grupper. Notatet kan derved blandt andet bruges til at identificere grupper med særlig rum for stigninger i valgdeltagelsen. I den anden del diskuterer vi, om potentialerne kan realiseres.

Resultater fra potentialeberegninger

Potentialerne udregnes i forhold til tre særligt interessante benchmarks eller scenarier:

Benchmark 1: Et scenarie, hvor deltagelsen stiger med 1 procentpoint blandt alle grupper

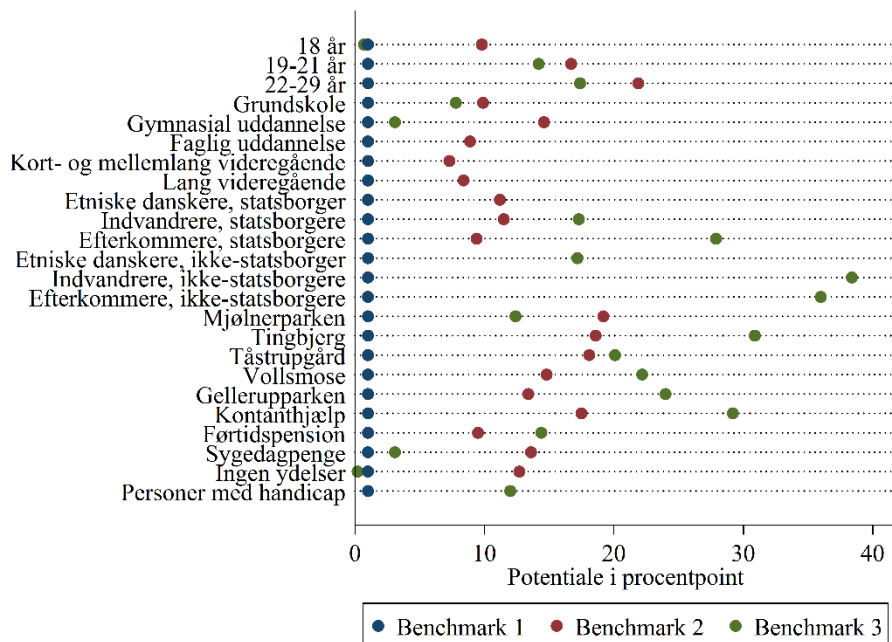
Benchmark 2: Et scenarie, hvor deltagelsen stiger til gruppens niveau for folketingsvalg

Benchmark 3: Et scenarie, hvor de grupper, der stemmer mindre end landsgennemsnittet, øger deres deltagelsesniveau, så det svarer til gennemsnittet for hele befolkningen ved det seneste kommunalvalg.

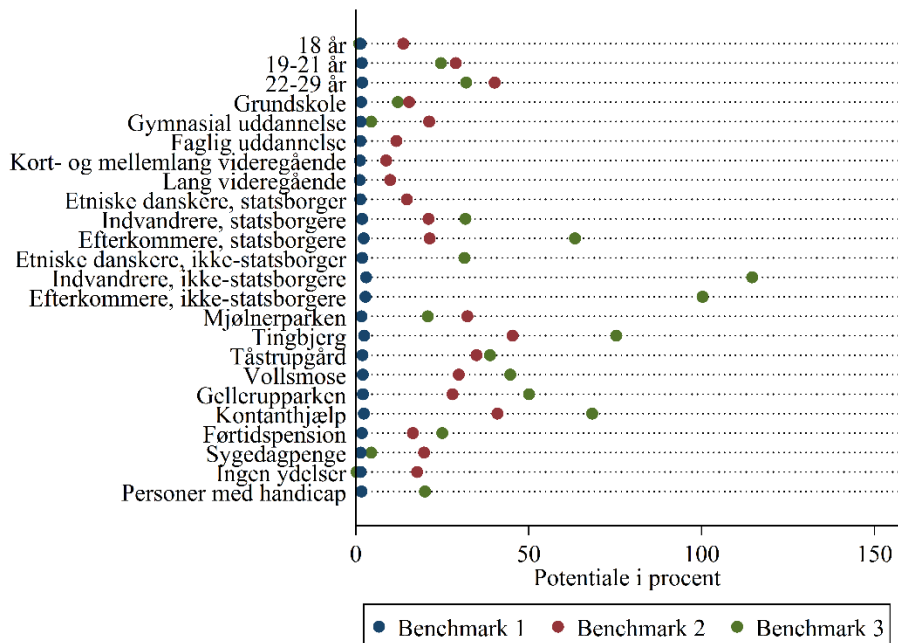
Potentialerne beregnes ved at sammenligne benchmark-valgdeltagelsen med deltagelsen ved kommunalvalget i 2013. Figur 1-Figur 3 opsummerer potentialerne henholdsvis i procentpoint, i procent samt i antal vælgere. Grupperne er delvist overlappende – eksempelvis er der naturligvis unge blandt de grundskoleuddannede, blandt efterkommerne, i udsatte boligområder osv.

¹ Beregningerne i notatet tager udgangspunkt i tal fra kommunalvalg og vi vil således fokusere på denne type valg. Resultaterne er dog i praksis også gældende for regionsvalg, eftersom valgdeltagelsen er stort set identisk til de to valg.

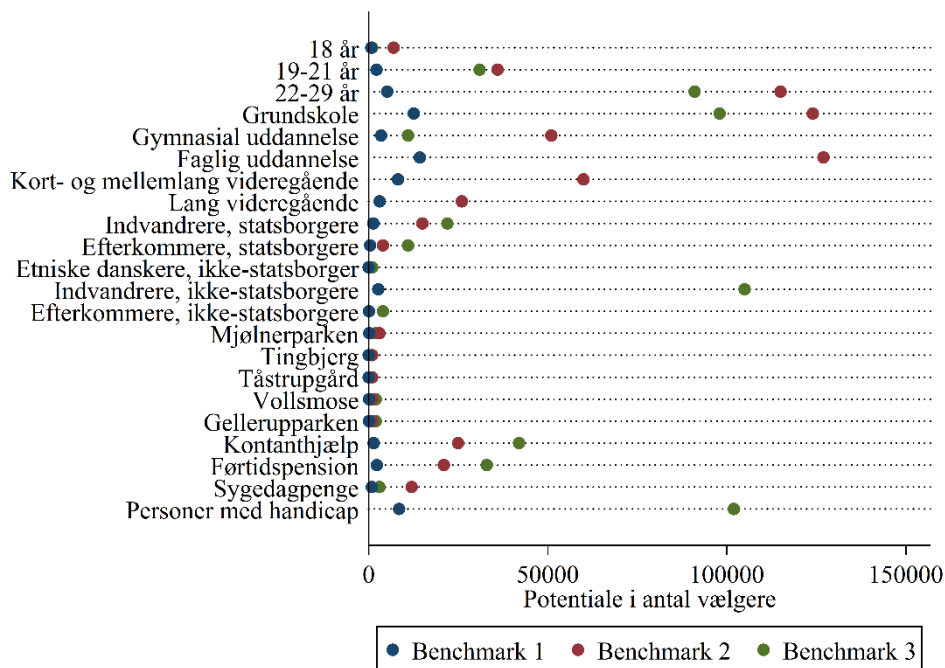
Figur 1 De beregnede potentialer i procentpoint

Figur 2 De beregnede potentialer i procent

Figur 3 De beregnede potentialer i antal vælgere

Alle scenarierne involverer et betydeligt potentiale. Alene en forøgelse af valgdeltagelsen på beskedne 1 procentpoint (benchmark 1) ville betyde omkring 45.000 nye vælgere. En forøgelse til niveauet for folketingsvalg (benchmark 2) ville involvere mobilisering af godt en halv million vælgere i forhold til valget i 2013, herunder over 100.000 individer i hver af grupperne 22-29 år, grundskoleuddannede og fagligt uddannede (Figur 3). I relative termer (Figur 2) ville benchmark 2 involvere en stigning i omegnen af 50 % i forhold til den oprindelige valgdeltagelse blandt grupper som kontanthjælpsmodtagere, 22-29-årige og i det afstemningsområde, hvor Tingbjerg ligger. Kunne man mobilisere grupper, der stemmer mindre end gennemsnittet, i et sådant omfang, at de kom op på det nationale gennemsnit ved sidste valg (benchmark 3), ville man kunne forøge deltagelsen med omkring 30 procentpoint eller derover blandt grupper som kontanthjælpsmodtagere, efterkommere og ikke-statsborgere (Figur 1). I relative termer (Figur 2) når potentialerne for ikke-danske statsborgere op på omkring 100 %, da grupperne i udgangspunktet har en meget lav valgdeltagelse. Stemte indvandrere uden dansk statsborgerskab lige så hyppigt som befolkningen generelt, ville man få 100.000 nye vælgere (Figur 3) på trods af, at gruppen kun udgør omkring 300.000 individer. Potentialer i antal vælgere er også omkring 100.000 for personer med handicap, 22-29-årige og grundskoleuddannede.

Potentialerne er udregnet i forhold til valgdeltagelsen i 2013, hvor deltagelsen i historisk perspektiv var høj. Derfor ville scenarierne sandsynligvis implicere et endnu større potentiale, hvis man i stedet kunne tage udgangspunkt i, hvad der ville ske i 2017 ved fravær af mobiliseringskampagner, eftersom det mest sandsynlige er et vist tilbagefald mod normalen. Dette gælder særligt for de unge, hvis valgdeltagelse blev øget særligt i 2013, og som desuden oplever en stor udskiftning, da førstegangsvælgerne i 2017 i sagens natur ikke havde stemmeret i 2013. En nærmere redegørelse for beregningernes metodiske forudsætninger kan findes i kapitel 2.

Realisering af potentialet

I notatets anden analysedel redegør vi for centrale fund i mobiliseringslitteraturen med henblik på at vurdere, om og i givet fald hvor meget det er realistisk at påvirke valgdeltagelsen i

praksis. Vi finder, at der er meget solid evidens for, at man kan øge valgdeltagelsen ved hjælp af mobiliseringstiltag. Effektstørrelserne varierer betydeligt på tværs af mobiliseringstiltag, men ligger typisk i omegnen af 1 procentpoint for enkelttiltag. Studier af, hvor meget hele mobiliseringskampagner kan flytte deltagelsen ved et helt valg, indikerer, at det er muligt at rykke deltagelsen betydeligt. Et studie af amerikanske præsidentvalg indikerer, at valgdeltagelsen i stater, hvor partierne fører de mest intensive kampagner, ville være 7-8 procentpoint lavere uden kampagnerne. Ved det seneste kommunalvalg i 2013 blev valgdeltagelsen øget 6,1 procentpoint efter et stort mediefokus og en betydelig kampagneindsats fra en lang række aktører. Selvom hele stigningen næppe skyldes kampagnerne, er der flere indikationer på, at kampagnerne har haft en direkte eller indirekte betydning – herunder at stigningen var størst blandt unge, der var den gruppe, som kampagnerne fokuserede mest på.

Samlet set synes benchmark 1 overordentlig realistisk at realisere – i hvert fald for grupper, der fokuseres særligt på. Betragter man de faktiske stigninger fra 2009 til 2013, befinder de sig typisk et sted imellem de potentialer beskrevet i benchmark 1 på den ene side og i benchmark 2 og 3 på den anden side. Det skal naturligvis understreges, at valgdeltagelsen steg betydeligt fra 2009 til 2013, hvilket i praksis gør det sværere at opnå stigninger fra sidste valg, da udgangspunktet denne gang er et højere niveau, og det vil være naturligt at forvente et vist tilbagefald. En vigtig funktion ved en kampagne kan dog også være at fastholde vælgere, der blev mobiliseret ved tidligere valg. Det anbefales, at aktører, der gennemfører mobiliserings-tiltag, holder sig for øje, hvad der ville være sket, såfremt de ikke havde gennemført deres mobiliseringstiltag.

1 Indledning

Kan man øge valgdeltagelsen til kommunal- og regionsvalg² – og i givet fald, hvor stort er potentialet for forøgelse? Spørgsmål som disse er vigtige, da valgdeltagelse ofte betragtes som en af demokratiets vigtigste sundhedsindikatorer. At stemme er den centrale måde, vi borgere opnår indflydelse på, hvem der bliver valgt, og det er en central måde, hvorpå vi sikrer, at politikerne efter at være valgt har incitament til at følge vores præferencer (Bhatti & Hansen 2010). Valgdeltagelsen er også vigtig set fra det politiske system. Da den politiske autoritet ultimativt stammer fra folket, er det ved valg, at systemet opnår en central del af sin legitimitet. Hvis kun få eller bestemte grupper stemmer, kan det være vanskeligt at hævde, at det politiske system udtrykker folkets vilje. Dette har eksempelvis ført til debatter i europæisk sammenhæng, hvor nogle hævder, at den lave valgdeltagelse til Europaparlamentsvalg er en trussel mod EU's legitimitet. Samtidig ligger der, når man stemmer, en symbolsk accept af demokratiets spilleregler (Key 1961; se også Bhatti m.fl. 2014a for en lignende diskussion).

Ud over den overordnede valgdeltagelse er der ofte fokus på, at alle grupper bør have en vis deltagelse. Lige deltagelse ses som et centralt normativt ideal i mange demokratiske debatter (fx Hoskins & Janmaat 2016). Desuden ses det ofte som et gode for et samfund, at alle grupper føler en vis legitimitet i de politiske beslutninger. Er der grupper af borgere, som systematisk undlader at stemme, risikerer man, at deres præferencer ikke bliver hørt (Lijphart 1997; Griffin & Newman 2005). Dette kan føre til en negativ spiral, hvor grupper bliver mere og mere marginaliserede i det politiske system. Det kan i værste fald medføre, at grupperne begynder at opfatte det politiske system som illegitimt (Bhatti & Hansen 2010; Bhatti m.fl. 2014a).

Valgdeltagelsen samlet set og blandt samfundsgrupper bliver med andre ord set som en af demokratiets centrale sundhedsindikatorer. I den forbindelse fremhæves Danmark ofte i den akademiske litteratur som et land, der har en høj og stabil valgdeltagelse. Til folketingsvalg har vi en valgdeltagelse på gennemsnitligt 86 %, hvilket stort set kun overgås af lande med tvungen valgdeltagelse (fx Franklin 2004; Elklit m.fl. 2005; International IDEA 2016). Til kommunalvalg er valgdeltagelsen typisk omkring 70 %, hvilket i mange lande er højere end deltagelsen ved nationale valg (Bhatti m.fl. 2016a). Kommunalvalget i 2013 var endda særlig bemærkelsesværdigt, idet valgdeltagelsen på 71,9 % lå over det historiske gennemsnit. Det skal dog påpeges, at den høje valgdeltagelse ved kommunalvalget i 2013 kom efter en massiv indsats fra en lang række aktører oven på en i et historisk perspektiv lav valgdeltagelse i 2009 (Bhatti m.fl. 2017c).

Selvom Danmark altså generelt har en relativt høj valgdeltagelse, betyder det ikke, at der ikke er rum for stigninger. De høje gennemsnitlige valgdeltagelsesprocenter dækker over store forskelle mellem grupper, og tidligere litteratur har talt om et demokratisk A-hold og et demokratisk B-hold (Bhatti & Hansen 2010; Bhatti m.fl. 2014a). Dette betyder, at der er rum for en forøgelse af valgdeltagelsen generelt og særligt blandt udsatte grupper i befolkningen. Potentialerne for stigninger er særligt store, når vi bevæger os væk fra folketingsvalg og ser på kommunalvalg som i dette notat. Som illustration heraf kan det nævnes, at der ved folketingsvalget i 2015 blev afgivet næsten 400.000 flere stemmer end ved kommunalvalget i 2013 (3,56 mio. vs. 3,17 mio.). Dette skete, selvom der var over 250.000 færre individer (4,15 mio. vs. 4,41 mio.), der havde stemmeret (Danmarks Statistik 2014; Danmarks Statistik 2015), eftersom man skal være dansk statsborger for at stemme til folketingsvalg, og selvom valget i 2013 havde en højere deltagelse end normalt. Det er således et betydeligt potentiale for forøgelse

² Beregningerne i notatet tager udgangspunkt i tal fra kommunalvalg, og vi vil således i det resterende af notatet fokusere på denne type valg. Resultaterne er dog i praksis også gældende for regionsvalg, eftersom valgdeltagelsen er stort set identisk til de to valg (Bhatti m.fl. 2014a: 11).

af valgdeltagelsen ved kommunalvalg, som ikke bare er teoretisk, men som faktisk realiseres i praksis forbindelse med folketingsvalg.

Denne notat undersøger potentialet for forøgelse af valgdeltagelsen ved kommunalvalget i 2017. Nærmere konkret ser vi på potentialet blandt unge, kortuddannede, nydanskere, udsatte bopælsområder, individer med forskellig tilknytning til arbejdsmarkedet samt personer med handicap.

Det resterende af notatet forløber som følger: I kapitel 2 diskuterer vi potentialeberegningernes metode. Vi sammenligner kort sagt valgdeltagelsen ved kommunalvalget i 2013 med tre forskellige benchmarks (eller scenarier) for forøgelse af deltagelsen. De faktiske potentialeberegninger i forhold til de tre identificerede benchmarks foretages dernæst i kapitel 3. Læsere, der primært er interesserede i størrelsen af de beregnede potentialer, kan finde tre oversigtsfigurer i afsnit 3.7, der opsummerer resultaterne. I kapitel 4 diskuterer vi med udgangspunkt i eksisterende litteratur og erfaringer fra kommunalvalget i 2013, i hvilket omfang det er realistisk at realisere de identificerede potentialer i praksis. Kapitel 5 indeholder en kort konklusion.

2 Metode

2.1 Potentialeberegningernes overordnede logik

I dette afsnit beskriver vi kort potentialeberegningernes metode. Potentialerne beregnes kort sagt ved at opstille en række intuitivt interessante scenarier eller benchmarks for valgdeltagelsen i 2017. Disse benchmarks sammenlignes dernæst med den faktiske valgdeltagelse i 2013. Forskellen mellem de to deltagelsesniveauer udgør potentialet ved det pågældende scenarie. Der er udvalgt tre benchmarks, som vi finder særligt interessante:

Benchmark 1: Gruppens valgdeltagelse øges med 1 procentpoint i forhold til KV13

Benchmark 2: Gruppens valgdeltagelse øges til dens niveau ved folketingsvalget i 2015

Benchmark 3: Gruppens deltagelse øges til det nationale gennemsnit ved KV13 (71,9 %).

Formålet med benchmark 1 er at beskrive potentialet ved en ensartet stigning i valgdeltagelsen på tværs af alle grupper. Benchmarket kan bruges til illustrere, hvor stor eller lille betydning en mindre stigning i valgdeltagelsen generelt har for de enkelte grupper. Benchmark 2 er interessant, da det kan bruges til at beskrive et potentiale, der i praksis realiseres i forbindelse med folketingsvalg. Endelig er benchmark 3 relevant, da det kan bruges til at beskrive det efterslæb, som de enkelte grupper har i forhold til vælgerbefolkningen som helhed (gruppen selv medregnet) og dermed det potentiale, der ligger i, hvis gruppen kommer op på det nationale gennemsnit.

Som det fremgår, anvender vi valgdeltagelsen ved kommunalvalget i 2013 som udgangspunkt for beregningerne. Valgdeltagelsen var her høj i et historisk perspektiv, og derfor ville potentialerne sandsynligvis være endnu større, hvis man tog udgangspunkt i, hvad der ville ske i 2017 ved fravær af mobiliseringskampagner, eftersom det mest sandsynlige her er et vist tilbagefald mod det historiske gennemsnit.

Det skal understreges, at der er stor variation i, hvor ambitiøse de tre benchmarks er. Vi vil senere i kapitel 4 uddybende diskutere, hvor realistiske de hver især er at opnå. Her kan vi dog kort bemærke, at benchmark 1 er overordentligt realistisk at opnå – i hvert fald for nogle grupper – eftersom det eksempelvis kun indebærer en stigning, der udgør en sjettedel af den faktiske gennemsnitlige stigning mellem kommunalvalget i 2009 og 2013. Benchmark 2 er meget ambitiøst, eftersom det er svært at forestille sig, at valgdeltagelsen ved kommunalvalg på kort sigt skulle blive lige så høj som til folketingsvalg, men det er alligevel interessant, fordi det kan bruges til at beskrive en vælgergruppe, som vi faktisk ved stemmer til nogle typer af valg og altså i princippet kan mobiliseres til at stemme, hvis de finder, at et valg er vigtig nok. Benchmark 3 er også meget ambitiøst, men er igen interessant, da det beskriver, hvad der vil ske, hvis grupper, der har under gennemsnitlig valgdeltagelse, begyndte at stemme lige så meget, som befolkningen generelt (gruppen selv inklusive) rent faktisk stemmer til kommunalvalg.

Vi kan illustrere benchmarkene fx med udgangspunkt i gruppen af 19-21-årige vælgere. Ved kommunalvalget i 2013 havde disse vælgere en valgdeltagelse på kun 57,7 %, mens de ved folketingsvalget i 2015 havde en justeret valgdeltagelse på 74,4 % (se afsnit 2.2 for en diskussion af baggrunden for udregningen af en justeret valgdeltagelse). Benchmark 1 indebærer en stigning på 1 procentpoint – fra 57,7 % til 58,7 %. Benchmark 2 indebærer en stigning fra 57,7 % til 74,4 %, da dette var gruppens justerede valgdeltagelse ved folketingsvalget i 2015. Benchmark 3 indebærer en stigning til 71,9 %, da dette var den gennemsnitlige valgdeltagelse

i hele befolkningen ved kommunalvalget i 2013 (de 19-21-årige inklusive). I afsnit 2.2 diskuterer vi en række mere detaljerede metodiske valg i fastlæggelsen af benchmarkene og beregningerne af potentialerne.

Et potentiale i forhold til et givent benchmark kan udregnes på flere måder. Vi vælger i dette notat for hver gruppe og hvert benchmark at angive tre typer af potentiale:

- Potentialet i procentpoint: Her udregner vi potentialet som den potentielle stigning i procentpoint fra valgdeltagelsen i 2013. Matematisk udregner vi: $\text{Potentiale} = \text{benchmarkdeltagelse \%} - \text{KV13 deltagelse \%}$. Fordelen ved dette benchmark er, at det er simpelt, intuitivt forståeligt samt let sammenligneligt på tværs af grupper.
- Potentialet i procent: Her udregner vi potentialet som procent af gruppens valgdeltagelse i 2013. Matematisk udregner vi: $\text{Potentiale} = (\text{benchmarkdeltagelse \%} - \text{KV13 deltagelse \%}) / (\text{KV13 deltagelse \%}) * 100$. Fordelen ved dette benchmark er, at det ser på potentialet i forhold til, hvor mange i gruppen der i udgangspunktet stemte.
- Potentialet i antal individer: Her udregner vi, hvor meget potentialet svarer til i antal individer. Matematisk udregner vi: $\text{Potentiale} = (\text{benchmarkdeltagelse \%} - \text{KV13 deltagelse \%}) * \text{antal i gruppen i 2013} * 0,01$. Fordelen ved denne beregning er, at den informerer os direkte om, hvor mange potentielle vælgere der er tale om. Således inkluderer den modsat de andre beregninger størrelsen af gruppen. Dette er interessant, da man naturligvis påvirker flere mennesker, hvis man kan rykke en stor gruppe et par procentpoint, end hvis man rykker en lille gruppe tilsvarende. Det skal bemærkes, at vi bruger størrelsen af gruppen i 2013, om end der kan forventes nogle ændringer frem mod 2017-valget. Eksempelvis forventes gruppen af efterkommere at forøges, hvorfor der er tale om et konservativt estimat for denne gruppe.

Potentialeberegningerne kan illustreres ved hjælp af de føromtalte 19-21-årige, der i benchmark 1 har en deltagelse på 58,7 % mod 57,7 % faktisk deltagelse ved kommunalvalget i 2013:

- Udregnes potentialet i procentpoint, bliver potentialet på: $58,7 - 57,7 = 1,0$ procentpoint
- Udregnes potentialet i procent, fås: $(58,7 - 57,7) / (57,7) = 1,7 \%$
- Endelig er potentialet i antal individer: $(58,7 - 57,7) * 217094 * 0,01 = 2.171$ individer eller ca. 2.200 individer, eftersom der var 217.094 individer i gruppen ved valget i 2013.

De tre potentialer udregnes hver især for seks forskellige grupper: unge, kortuddannede, nydanskere, udsatte bopælsområder, individer med forskellig tilknytning til arbejdsmarkedet samt personer med handicap. Grupperne er udvalgt, da det er grupper, der historisk set har haft en særlig lav valgdeltagelse (fx Bhatti m.fl. 2014a), ligesom det er grupper, der tidligere har været fokus på. Grupperne er delvist overlappende – eksempelvis er der naturligvis unge blandt kortuddannede, nydanskere, i udsatte bopælsområder osv.

De fleste beregninger tager udgangspunkt i publicerede resultater fra valg. For unge, kortuddannede og nydanskere benyttes data baseret på information på individniveau fra Bhatti m.fl. (2014a) og Bhatti m.fl. 2016b). For udsatte bopælsområder bruges valgdata fra valgstedsniveau fra Den Danske Valgdatabase (Thomsen 2016). Hvad angår tilknytning til arbejdsmarkedet anvendes individdata fra Bhatti m.fl. (under udgivelse a). For personer med handicap findes der ikke pålidelige valgdata undtagen for synshandicappede (Bhatti m.fl. 2014a). Da der imidlertid er tale om en gruppe af særlig interesse, vil der blive lavet et overslag på baggrund af den allerede identificerede deltagelse for synshandicappede i kombination med estimater fra eksempelvis Larsen & Høgelund (2015) om antallet af personer med handicap i Danmark. Det

skal understreges, at der er tale om meget grove estimater, og man bør derfor være særlig varsom med tolkningen af disse tal.

2.2 Specifikt om de enkelte benchmarks

Ovenfor har vi angivet de overordnede principper i potentialeberegningerne. I dette afsnit går vi længere ned i de detaljerede metodiske valg i forhold til beregningen af de enkelte benchmarks og de tilhørende potentialer.

Benchmark 1 er det mest simple benchmark at beregne. Vi tager her primært udgangspunkt i registerinformation om de enkelte gruppers valgdeltagelse ved kommunalvalget i 2013 og lægger 1 procentpoint til.

Potentialet i procentpoint vil naturligvis pr. definition være 1 procentpoint, og beregninger af potentialerne i procent følger direkte formelen beskrevet i afsnit 2.1. Potentialet i antal individer fås ved at tage 1 % af den samlede antal individer i gruppen, jf. formelen i afsnit 2.1. Vi vælger her at tage udgangspunkt i det antal i gruppen, der er angivet i valgdeltagelsesundersøgelsen for 2013-valget (Bhatti m.fl. 2014a). Det skal påpeges, at der i 2013-valgdeltagelsesundersøgelsen mangler enkelte valgsteder, hvorfor den "kun" dækker ca. 99 % af befolkningen, ligesom det i nogle registre ikke er muligt at identificere alle individer. En overvejelse er derfor, om man skal bruge den rå samplestørrelse fra Bhatti m.fl. (2014a), eller om man skal søge at vægte størrelsen af de enkelte grupper op i forhold til det samlede antal vælgere i befolkningen. Vi har valgt ikke at foretage en vægtning, da der trods alt er tale om et lille antal vælgere, og da man ikke nødvendigvis kan antage, at den sidste procent fordeler sig ligeligt på de forskellige grupper. Valget betyder, at man i gennemsnit undervurderer potentialet en smule.

Benchmark 2 indebærer en stigning i valgdeltagelsen til niveauet for valgdeltagelsen ved folketingsvalget i 2015, og potentialet udgøres derfor af forskellen mellem grupperne valgdeltagelse ved kommunalvalget i 2013 og deres valgdeltagelse ved folketingsvalget i 2015. Tallene er for de fleste grupper direkte tilgængelige fra to tidligere rapporter om emnet (Bhatti m.fl. 2014a; Bhatti m.fl. 2016b). To udfordringer skal her nævnes. Den ene er, at 2015-undersøgelsen (Bhatti m.fl. 2016b) primært havde adgang til valgdata for kommuner med digitale lister. Dette betyder, at 16 ud af de 98 kommuner ikke deltog. Hvis gruppernes valgdeltagelse er forskellig fra kommune til kommune, kan det påvirke sammenligningen af de to valg. Udfordringen vurderes dog at have begrænset betydning, eftersom den samlede deltagelse i de undersøgte kommuner var ganske tæt på landsgennemsnittet, hvorfor repræsentativiteten vurderes at være god.

Den anden – og mest betydelige – udfordring er, at valgdeltagelsen til kommunalvalg og folketingsvalg er svære at sammenligne direkte, eftersom vælgerbefolkningen er forskellig ved de to valg. Ved folketingsvalg kan kun danske statsborgere stemme, mens de fleste nydanskere uden statsborgerskab også kan stemme til kommunalvalg.³ Dette indebærer, at gruppen af vælgere til eksisterende folketingsundersøgelser (eller i valgdata på valgstedsniveau (Thomsen 2016)) er mere selekterede end gruppen af vælgere til kommunalvalg, fordi ikke-statsborgere typisk har en lavere deltagelse end danske statsborgere, når de kan stemme. Baserer man derfor sit bechmark på de rå tal fra valgene, kan man komme til at overvurdere potentialet.

For at kompensere for ovenstående udnytter vi, at vi kender valgdeltagelsen for danske statsborgere generelt ved 2013-valget, hvor den var 74,8 %, hvilket er 2,7 procentpoint højere end den samlede deltagelse ved kommunalvalget i 2013-valgdeltagelsesundersøgelsen på 72,1 %

³ Dette gælder statsborgere fra andre EU-lande, Island og Norge samt personer, der uden afbrydelse har boet i landet i mindst tre år.

(Bhatti m.fl. 2014a: 28). I fastlæggelsen af benchmark 2 fratrækker vi således 2,7 procentpoint fra gruppernes faktiske valgdeltagelse ved 2015-valget, svarende til den gennemsnitlige forskel i 2013 mellem valgdeltagelsen for alle og valgdeltagelsen for de borgere, der har valget til folketingsvalg. Det skal understreges, at vi ikke kender valgdeltagelsesforskellen og den relative fordeling mellem danske og ikke-danske statsborgere på tværs af grupper. Selvom vores korrektion gennemsnitligt er korrekt, kan den derfor fx komme til at undervurdere potentialet for grupper, hvor der er få ikke-statsborgere, da korrektionen her vil tendere til at være for kraftig, og omvendt for grupper, hvor der er mange ikke-statsborgere (fx en række socialt udsatte grupper). For nydanskere findes der i den eksisterende litteratur separate tal for statsborgere og ikke-statsborgere (Bhatti m.fl. 2014a: 28), og derfor behøver vi ikke at korrigerer for denne gruppe. I beregningerne af potentialet i antal individer for en gruppe tager vi udgangspunkt i hele gruppens størrelse til kommunalvalget i 2013 og forudsætter derved, at personer uden stemmeret til folketingsvalg ville øge deres deltagelse som gruppen generelt, såfremt de havde stemmeret.

Benchmark 3 indebærer en stigning i deltagelsen til det nationale gennemsnit. I valgdeltagelsesundersøgelsen fra 2013 (Bhatti m.fl. 2014a) er der små forskelle på den samlede deltagelse i analyserne af de forskellige variable. Dette skyldes primært, at der mangler information om nogle individer i registrene (fx personer der lige er indvandret e.l.). Dette gælder primært for uddannelse. Et metodisk valg er derfor, om man i benchmarket vil tage udgangspunkt i den officielle valgdeltagelse på 71,9 % eller den i rapporten angivne valgdeltagelse, som er 72,1 % for køn og alder og 73,8 % for de individer, der er uddannelsesinformation om. Vi vælger her at tage udgangspunkt i den officielle deltagelse på 71,9 % og dermed følge den lidt konservative tilgang, som vi valgte i forbindelse med benchmark 1. Særligt i forbindelse med uddannelsesvariablen finder vi denne tilgang mest hensigtsmæssig, da man ved valg af et registerspecifikt benchmark ville risikere at sammenblende potentialet for personer med specifikke uddannelser og personer med uoplyste/ingen uddannelser, som typisk har en lav deltagelse. Det skal bemærkes, at vi ikke beregner potentialer for grupper, hvis valgdeltagelse ligger over landsgennemsnittet.

Samlet set vurderes, at de tre benchmarks giver gode approksimationer af den potentielle valgdeltagelse, hvis deltagelsen blev øget 1 procentpoint, hvis den steg til folketingsniveau, eller hvis den steg til landsgennemsnittet. De metodiske valg beskrevet ovenfor har forholdsvis begrænset betydning for benchmark 1 og benchmark 3, mens der er langt større usikkerheder i forbindelse med benchmark 2 grundet forskellene i, hvem der har valget til folketingsvalg og kommunalvalg. Alle benchmarks og mellemregninger i analysen benytter en decimal for valgdeltagelsen. Potentialerne i procentpoint og procent vises med 1 decimal, mens potentialerne i antal vælgere afrundes til hele tusinder (på nær benchmark 1, hvor vi har valgt at tage et betydende ciffer mere med, da den beregnede stigning er forholdsvis moderat).

3 Potentialeberegninger

I dette kapitel følger de numeriske potentialeberegninger på baggrund af de opstillede benchmarks. Beregningerne er opdelt efter de seks grupper og vises i afsnit 3.1-3.6. I afsnit 3.7 opsummerer vi og viser tværgående visuelle fremstillinger af de beregnede potentialer.

3.1 Potentialer for unges valgdeltagelse

Tabel 3.1 viser potentialerne for unge vælgere. Vi tager udgangspunkt i tre undergrupper i alderen 18-29 år: De 18-årige, de 19-21-årige samt de 22-29-årige.

Tabel 3.1 Potentialeberegninger for unge

Gruppe	KV13 procent	Benchmark procent	Vælgere i gruppen (2013)	Potentiale procent-point	Potentiale procent	Potentiale i antal vælgere
<i>Benchmark 1: Stigning med 1 procentpoint</i>						
18 år	71,2	72,2	72.562	1,0	1,4	700
19-21 år	57,7	58,7	217.094	1,0	1,7	2.200
22-29 år	54,5	55,5	524.593	1,0	1,8	5.200
<i>Benchmark 2: Forøgelse til folketingsniveau</i>						
18 år	71,2	81,0	72.562	9,8	13,8	7.000
19-21 år	57,7	74,4	217.094	16,7	28,9	36.000
22-29 år	54,5	76,4	524.593	21,9	40,2	115.000
<i>Benchmark 3: Forøgelse til det nationale gennemsnit ved KV13</i>						
18 år	71,2	71,9	72.562	0,7	1,0	1.000
19-21 år	57,7	71,9	217.094	14,2	24,6	31.000
22-29 år	54,5	71,9	524.593	17,4	31,9	91.000

Valgdeltagelsen ved kommunalvalget i 2013 var 71,2 %, 57,7 % og 54,5 % blandt henholdsvis de 18-årige, de 19-21-årige og de 22-29-årige. Dette reflekterer det velkendte faktum, at valgdeltagelsen er lav blandt de unge. Det kan måske skyldes, at de er et sted i livet, hvor de flytter eller lige er flyttet hjemmefra, og at der i det hele taget sker meget, som kan tage fokus fra at stemme (Bhatti m.fl. 2014a). Derudover kan det at stemme også være en læreproces og en aktivitet, man bliver mere optaget af, når man får børn og derfor kommer mere i kontakt med kommunerne, fx i forbindelse med børnepasning og skolegang (Highton & Wolfinger 2001: 202, 208). En interessant undtagelse er de 18-årige, som stemte stort set lige så meget som gennemsnittet, hvilket kan hænge sammen med, at de i højere grad end de lidt ældre bor hjemme, ligesom der kan være noget særligt ved at stemme, når man lige er blevet myndig (Bhatti m.fl. 2016c).

Uanset beregningsmetode er potentialerne generelt lavest blandt de 18-årige, hvilket hænger sammen med, at denne gruppe i udgangspunktet har en relativt høj deltagelse og i øvrigt udgør en lille gruppe af vælgere. Det skal dog påpeges, at gruppen af 18-årige i sagens natur bliver udskiftet med nye førstegangsvælgere til næste valg, og det er sandsynligt, at gruppens deltagelse i fravær af mobilisering ville blive lavere end ved kommunalvalget i 2013, hvilket øger det reelle potentiale. Gruppens 2013-valgdeltagelse blev opnået efter en massiv mobilisering-

sindsats og stort mediefokus rettet særligt mod de unge. Både de absolutte og relative potentialer er generelt højest blandt de 22-29-årige, som er en stor gruppe med i udgangspunktet lav valgdeltagelse.

For benchmark 1 svinger potentialerne mellem 700 og 5.200 vælgere, for benchmark 2 mellem 7.000 og 115.000 vælgere, mens der er et potentiale på mellem 1.000 og 91.000 vælgere for benchmark 3. Kunne man eksempelvis få 22-29-årige til at stemme lige så meget som til folketingsvalg, ville det indebære en forøgelse af valgdeltagelsen med 115.000 individer, mens en stigning i gruppen til en deltagelse på niveau med befolkningen generelt ville indebære, at 91.000 individer blev mobiliseret. De to tal svarer i øvrigt til en forøgelse af gruppens valgdeltagelse på henholdsvis 40 % og 32 %. At potentialerne er højest ved benchmark 2 skyldes, at valgdeltagelsen for alle grupper til folketingsvalg er større end den gennemsnitlige valgdeltagelse til kommunalvalg.

3.2 Potentialer for kortuddannedes valgdeltagelse

Tabel 3.2 viser potentialerne i forhold til de tre benchmarks baseret på uddannelse. Vi medtager alle grupper fra tidligere opgørelser uanset uddannelseslængde.

Tabel 3.2 Potentialeberegninger baseret på uddannelse

Gruppe	KV13 procent	Benchmark procent	Vælgere i gruppen (2013)	Potentiale procent-point	Potentiale procent	Potentiale i antal vælgere
<i>Benchmark 1: Stigning med 1 procentpoint</i>						
Grundskole	64,1	65,1	1.257.461	1,0	1,6	12.600
Gymnasial uddannelse	68,8	69,8	349.187	1,0	1,5	3.500
Faglig uddannelse	75,9	76,9	1.425.719	1,0	1,3	14.300
Kort/ml. videregående	83,2	84,2	822.772	1,0	1,2	8.200
Lang videregående	84,3	85,3	313.574	1,0	1,2	3.100
<i>Benchmark 2: Forøgelse til folketingsniveau</i>						
Grundskole	64,1	74,0	1.257.461	9,9	15,4	124.000
Gymnasial uddannelse	68,8	83,4	349.187	14,6	21,2	51.000
Faglig uddannelse	75,9	84,8	1.425.719	8,9	11,7	127.000
Kort/ml. videregående	83,2	90,5	822.772	7,3	8,8	60.000
Lang videregående	84,3	92,7	313.574	8,4	10,0	26.000
<i>Benchmark 3: Forøgelse til det nationale gennemsnit ved KV13</i>						
Grundskole	64,1	71,9	1.257.461	7,8	12,2	98.000
Gymnasial uddannelse	68,8	71,9	349.187	3,1	4,5	11.000
Faglig uddannelse	75,9	71,9	1.425.719	-	-	-
Kort/ml. videregående	83,2	71,9	822.772	-	-	-
Lang videregående	84,3	71,9	313.574	-	-	-

Som det fremgår af tabellen, er der en tæt sammenhæng mellem uddannelse og valgdeltagelse. Grunduddannede havde en valgdeltagelse på 64,1 % ved kommunalvalget i 2013, gymnasieuddannede en deltagelse på 68,8 %, mens fagligt uddannede havde en valgdeltagelse på 75,9 %. Personer med videregående uddannelser havde en valgdeltagelse på over 83 %. Dette

kan skyldes, at ressourcestærke individer har en tendens til at uddanne sig, men også at uddannelse i sig selv giver kompetencer og adgang til et socialt netværk, som kan være fordrende for at stemme (se Persson 2015 for en oversigt over litteraturen).

Potentialerne følger generelt samme mønster som i Tabel 3.1. Ved sammenligning med benchmark 1 opnås det mindste potentiale (3.100-14.300 i antal vælgere), ved benchmark 2 opnås det største potentiale (26.000-127.000 vælgere), mens benchmark 3 lægger sig ind imellem (11.000-98.000 vælgere). Vi udregner ikke potentialer for benchmark 3 for de grupper, der ligger over det nationale gennemsnit. I antal vælgere er potentialerne for grundskoleuddannede og personer med faglig uddannelse generelt lidt større end for de 22-29-årige fra det foregående afsnit. Ser vi på potentialerne i procent og procentpoint, var de væsentligt større i Tabel 3.1. Disse mønstre hænger blandt andet sammen med, at de unge stemmer mindre end de kortuddannede, men at uddannelsesgrupperne er grovere inddelt end aldersgrupperne og derfor absolut set større.

3.3 Potentialer for nydanskernes valgdeltagelse

Potentialeberegninger relateret til de tre benchmarks opdelt efter oprindelse fremgår af tabel 3.3. Vi skelner mellem etniske danskere, indvandrere og efterkommere. Endvidere opdeler vi i overensstemmelse med det meste af den eksisterende litteratur på området de tre grupper efter, om de har dansk eller ikke-dansk statsborgerskab (fx Elklit m.fl. 2000; Elklit m.fl. 2005; Bhatti & Hansen 2010; Bhatti m.fl. 2014a).

Tabel 3.3 Potentialeberegninger baseret på oprindelse

Gruppe	KV13 procent	Benchmark procent	Vælgere i grp. (2013)	Potentiale procent-point	Potentiale procent	Potentiale i antal vælgere
<i>Benchmark 1: Stigning med 1 procentpoint</i>						
Etniske danskere, statsborger	75,8	76,8	3.890.111	1	1,3	38.900
Indvandrere, statsborgere	54,6	55,6	128.761	1	1,8	1.300
Efterkommere, statsborgere	44,0	45,0	40.634	1	2,3	400
Etniske danskere, ikke-statsborger	54,7	55,7	4.871	1	1,8	0
Indvandrere, ikke-statsborgere	33,5	34,5	274.490	1	3,0	2.700
Efterkommere, ikke-statsborgere	35,9	36,9	10.573	1	2,8	100
<i>Benchmark 2: Forøgelse til folketingsniveau</i>						
Etniske danskere, statsborger	75,8	87,0	3.890.111	11,2	14,8	436.000
Indvandrere, statsborgere	54,6	66,1	128.761	11,5	21,1	15.000
Efterkommere, statsborgere	44,0	53,4	40.634	9,4	21,4	4.000
Etniske danskere, ikke-statsborger	54,7	ISFV	4.871	-	-	-
Indvandrere, ikke-statsborgere	33,5	ISFV	274.490	-	-	-
Efterkommere, ikke-statsborgere	35,9	ISFV	10.573	-	-	-
<i>Benchmark 3: Forøgelse til det nationale gennemsnit ved KV13</i>						
Etniske danskere, statsborger	75,8	71,9	3.890.111	-	-	-
Indvandrere, statsborgere	54,6	71,9	128.761	17,3	31,7	22.000
Efterkommere, statsborgere	44,0	71,9	40.634	27,9	63,4	11.000
Etniske danskere, ikke-statsborger	54,7	71,9	4.871	17,2	31,4	1.000
Indvandrere, ikke-statsborgere	33,5	71,9	274.490	38,4	114,6	105.000
Efterkommere, ikke-statsborgere	35,9	71,9	10.573	36,0	100,3	4.000

Note: ISFV = ikke stemmeret til folketingsvalg.

Ved kommunalvalget i 2013 var der betydelige forskelle i valgdeltagelsen mellem etniske danskere og alle hovedkategorier af nydanskere. Hvor etniske danskere har en valgdeltagelse på 75,8 %, har henholdsvis indvandrere og efterkommere med dansk statsborgerskab deltagelsesprocenter på 54,6 og 44,0. Ikke-danske statsborgere lægger endnu lavere: 33,5 % for indvandreres og 35,9 % for efterkommeres vedkommende. Lave deltagelsesprocenter blandt personer med oprindelse i andre lande er langt fra noget unikt dansk fænomen – faktisk er Danmark historisk blevet fremhævet som et land med en relativt god politisk integration af nydanskere, om end deltagelsen blandt gruppen siden er faldet (fx Togeby 1999; Bhatti m.fl. 2014a).

En mindre ensartet stigning i valgdeltagelsen (benchmark 1) ville øge den relative valgdeltagelse mest blandt nydanskere, men i antal personer ville den øge deltagelsen mest blandt etniske danskere med dansk statsborgerskab, da dette er den største gruppe. Det samme mønster ser vi, når vi overvejer en stigning op til folketingsvalgdeltagelsen (benchmark 2). I procentpoint er stigningen for de forskellige grupper nogenlunde ens, men i relative termer er den størst for nydanskerne, fordi de i udgangspunktet havde den laveste deltagelse. I absolut antal personer vægter etniske danskere mest, da de udgør næsten 90 % af vælgerkorpset. Det skal bemærkes, at vi ikke har tildelt ikke-statsborgere en benchmarkværdi i forbindelse med scenarie 2, eftersom gruppen ikke kan stemme til folketingsvalg. Gruppen af efterkommere forventes at stige til det kommende valg, og derfor er potentialet i antal vælgere i Tabel 3.3 for særligt denne gruppe et konservativt skøn.

Når vi ser på det scenarie, at valgdeltagelsen stiger til den gennemsnitlige deltagelse ved det seneste kommunalvalg (benchmark 3), findes betydelige potentialer hos alle grupper af nydanskere, fordi de i udgangspunktet har en lav deltagelse. Mest markant er potentialet på hele 105.000 indvandrere uden dansk statsborgerskab, selvom gruppen kun udgør under 300.000 mennesker. Stigningen svarer til mere end en fordobling af gruppens valgdeltagelse og er det største relative potentiale i dette notat. Hvis ikke-danske statsborgere stemte lige så hyppigt som danske statsborgere, ville den samlede valgdeltagelse til kommunalvalg blive øget med næsten 2,7 procentpoint trods gruppens moderate størrelse (Bhatti m.fl. 2014a).

3.4 Potentialer for valgdeltagelsen i bopælsområder

Potentialerne for de fem udvalgte bopælsområder er beregnet i Tabel 3.4. Hvor de foregående analyser anvendte informationer fra registerdata på individniveau, baserer beregningerne sig på data på valgstedniveau (afstemningsområder) fra Den Danske Valgdatabase (Thomsen 2016). Vi ser på bopælsområderne Mjølnerparken, Tingbjerg, Tåstrupgård, Vollsmose og Gellerupparken og identificerer det afstemningsområde, som bopælsområdet ligger i. Alle fem afstemningsområder var ifølge Den Danske Valgdatabase uændrede fra kommunalvalget i 2013 til folketingsvalget i 2015 (den maksimale divergens i udtrækket blev sat til 0), om end valgstedslokationen i nogle tilfælde har ændret sig over tid. At udtrækket sker på valgstedsniveau betyder naturligvis, at valgstedet også dækker husstande uden for det specifikke bopælsområde, som vi er interesseret i. Dette gælder i særlig udstrækning for Mjølnerparken, der er en del af 5. Nord afstemningsområdet, hvoraf bopælsområdet kun udgør en begrænset del.

Tabel 3.4 Potentialeberegninger baseret på afstemningsområder

Gruppe	KV13 procent	Benchmark procent	Vælgere i grp. (2013)	Potentiale procent-point	Potentiale procent	Potentiale i antal vælgere
<i>Benchmark 1: Stigning med 1 procentpoint</i>						
Rådmandsskolen (Mjølnerparken)	59,5	60,5	16.286	1,0	1,7	200
Tingbjerg Skole (Tingbjerg)	41,0	42,0	4.395	1,0	2,4	0
Selsmoseskolen (Tåstrupgård)	51,8	52,8	3.610	1,0	1,9	0
Abildgårdsskolen (Vollmose)	49,7	50,7	7.588	1,0	2,0	100
Globus 1 (Gellerupparken)	47,9	48,9	7.563	1,0	2,1	100
<i>Benchmark 2: Forøgelse til folketingsniveau</i>						
Rådmandsskolen (Mjølnerparken)	59,5	78,7	16.286	19,2	32,3	3.000
Tingbjerg Skole (Tingbjerg)	41,0	59,6	4.395	18,6	45,4	1.000
Selsmoseskolen (Tåstrupgård)	51,8	69,9	3.610	18,1	34,9	1.000
Abildgårdsskolen (Vollmose)	49,7	64,5	7.588	14,8	29,8	1.000
Globus 1 (Gellerupparken)	47,9	61,3	7.563	13,4	28,0	1.000
<i>Benchmark 3: Forøgelse til det nationale gennemsnit ved KV13</i>						
Rådmandsskolen (Mjølnerparken)	59,5	71,9	16.286	12,4	20,8	2.000
Tingbjerg Skole (Tingbjerg)	41,0	71,9	4.395	30,9	75,4	1.000
Selsmoseskolen (Tåstrupgård)	51,8	71,9	3.610	20,1	38,8	1.000
Abildgårdsskolen (Vollmose)	49,7	71,9	7.588	22,2	44,7	2.000
Globus 1 (Gellerupparken)	47,9	71,9	7.563	24,0	50,1	2.000

De udvalgte afstemningsområder har nogle af de laveste valgdeltagelser i landet – Tingbjerg har endda den laveste med 41,0 % mod landsgennemsnittet på 71,9 %. Hovedforklaringen på dette er sandsynligvis områdernes sociodemografiske sammensætning, herunder særligt at andelen af nydanskere er høj. Tidligere studier tyder på, at bopælsområder i sig selv har begrænset selvstændig betydning for valgdeltagelsen (Bhatti & Hansen 2016). Af de undersøgte områder er valgdeltagelsen højest i Mjølnerparken, hvilket dog sandsynligvis hænger sammen med, at valgstedet dækker bredere end de øvrige valgsteder og således også omfatter mange individer, der bor tæt på, men uden for det udsatte bopælsområde.

Grupperne er relativt små, da der som nævnt er tale om afstemningsområder, og derfor er det mest interessante i tabellen potentialerne i procentpoint og procent. Ser vi på det scenarie, som benchmark 1 beskriver, er potentialet i procent større end i alle de foregående tabeller på nær Tabel 3.3, da valgstederne i udgangspunktet havde lav valgdeltagelse. En stigning til niveauet til folketingsvalg (benchmark 2) ville også indebære en betydelig stigning, særligt i relative termer. Det skal dog bemærkes, at potentialet her nok er overvurderet, fordi andelen af nydanskere uden statsborgerskab i områderne er forholdsvis høj, hvilket betyder, at deltagelsen til folketingsvalg stiger mere end landsgennemsnittet alene grundet den mekaniske effekt af forskellene i vælgerbefolkningen mellem de to valg.

En forøgelse til det nationale gennemsnit (benchmark 3) ville også indebære en betydelig stigning. Hvis vi ser bort fra Mjølnerparken, er stigningerne i procentpoint på minimum 20, mens stigningerne i procent er minimum 38 % og endda 75 % i Tingbjerg. Når Mjølnerparken skiller sig ud, skyldes det igen sandsynligvis primært, at valgstedet ved Rådmandsskolen omfatter et langt større opland end de øvrige valgsteder.

3.5 Potentialer for personer med forskellig tilknytning til arbejdsmarkedets valgdeltagelse

I Tabel 3.5 angives potentialerne for personer med forskellig tilknytning til arbejdsmarkedet. Tallene er baseret på DREAM-grupperinger fra Bhatti m.fl. (under udgivelse a). Grupperingerne er baseret på individernes DREAM-kode i valgugen.

Tabel 3.5 Potentialeberegninger baseret på tilknytning til arbejdsmarkedet

Gruppe	KV13 procent	Benchmark procent	Vælgere i grp. (2013)	Potentiale procent-point	Potentiale procent	Potentiale i antal vælgere
<i>Benchmark 1: Stigning med 1 procentpoint</i>						
Kontanthjælp	42,7	43,7	144.763	1	2,3	1.400
Førtidspension	57,5	58,5	226.145	1	1,7	2.300
Sygedagpenge	68,8	69,8	88.772	1	1,5	900
Ingen ydelser	71,7	72,7	2.339.331	1	1,4	23.400
<i>Benchmark 2: Forøgelse til folketingsniveau</i>						
Kontanthjælp	42,7	60,2	144.763	17,5	41,0	25.000
Førtidspension	57,5	67,0	226.145	9,5	16,5	21.000
Sygedagpenge	68,8	82,4	88.772	13,6	19,8	12.000
Ingen ydelser	71,7	84,4	2.339.331	12,7	17,7	297.000
<i>Benchmark 3: Forøgelse til det nationale gennemsnit ved KV13</i>						
Kontanthjælp	42,7	71,9	144.763	29,2	68,4	42.000
Førtidspension	57,5	71,9	226.145	14,4	25,0	33.000
Sygedagpenge	68,8	71,9	88.772	3,1	4,5	3.000
Ingen ydelser	71,7	71,9	2.339.331	0,2	0,3	5.000

Som det fremgår af tabellen, har personer på især kontanthjælp og førtidspension betydeligt lavere valgdeltagelse end øvrige borgere. Dette skyldes sandsynligvis primært, at der generelt er tale om ressourcetsvage borgere, men også at en arbejdsplads i sig selv kan give adgang til et socialt netværk, der kan være fordrende for at stemme. Valgdeltagelsen blandt kontanthjælpsmodtagere er med 42,7 % lavere end alle andre grupper, vi hidtil har studeret, på nær ikke-danske statsborgere. Førtidspensionisters valgdeltagelse på 57,5 % er lavere end grunduddannedes deltagelse og nogenlunde på niveau med unges.

De relative potentialer er størst for kontanthjælpsmodtagere. Øger denne gruppe sin valgdeltagelse til det nationale gennemsnit, ville det indebære 42.000 nye vælgere eller en forøgelse i gruppen på 68 %. Øger gruppen sin deltagelse til folketingsniveau, ville det indebære 25.000 flere ved stemmeurnerne eller en relativ forøgelse i gruppen på 41 %. De absolutte potentialer for førtidspensionister er på nogenlunde samme niveau som for kontanthjælpsmodtagere for benchmark 2, men dette skyldes primært, at gruppen er langt større.

3.6 Potentialer for personer med handicaps valgdeltagelse

At estimere potentialer for forøgelse af valgdeltagelsen blandt personer med handicap er vanskeligt, eftersom der hverken findes sikre tal for gruppens størrelse eller dens valgdeltagelse. Da der er tale om en gruppe af særlig interesse, vil vi dog i det følgende forsøge at give et bedst muligt overslag på baggrund af eksisterende undersøgelser.

Den første udfordring er at finde størrelsen på gruppen af personer med handicap. Individens handicap er ikke registreret i officielle registre, ligesom der findes forskellige definitioner af, hvad der konstituerer et handicap. De fleste opgørelser baserer sig på selvrapporteringer. WHO skønner, at omkring 15 % af verdens befolkning har et handicap (WHO 2016). Eurostat skønner i tal fra 2012, at lidt under 13 % af befolkningen mellem 15 og 64 år har et handicap (18,2 % i Danmark) (Eurostat 2015). I Danmark findes en række surveyundersøgelser af høj kvalitet udført af SFI, der indikerer, at 15-20 % af befolkningen mellem 15-64 år har et handicap eller et længerevarende helbredsproblem (Larsen & Høgelund 2015). I en ligeledes omfattende undersøgelse finder Damgaard m.fl. (2013), at omkring 30 % af befolkningen har en fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse. Det skal bemærkes, at de fleste af de omtalte undersøgelser kun går op til 64-årige, og da andelen af personer med handicap tenderer til at stige med alderen, kan det betyde, at andelen af personer med handicap er større, når man som i dette studie betragter hele vælgerbefolkningen.

At svarene er selvrapporterede bidrager naturligvis også til usikkerheden om tallene. Ud fra disse betragtninger og særligt SFI's empiriske resultater bruger vi som forudsætning i vores beregninger, at 850.000 af de stemmeberettigede ved valget i 2013 var personer med handicap, svarende til ca. 20 % af vælgerbefolkningen.

Den anden udfordring er at afgøre niveauet for valgdeltagelse blandt personer med handicap. Der findes ikke undersøgelser af den faktiske valgdeltagelse blandt personer med handicap generelt i Danmark. Her vil vi dog forsøge at komme med et overslag på baggrund af relateret litteratur. Damgaard m.fl. (2013: 79) finder, at personer med selvvurderet funktionsnedsættelse deltager mindre i institutionaliserede deltagelsesformer og fællesskaber end den øvrige befolkning, men at forskellene for en lang række af aktiviteterne ikke er dramatiske. Personer med selvvurderet funktionsnedsættelse diskuterer også lidt mindre hyppigt politik end øvrige borgere, om end det i multivariate analyser kun er personer med psykiske funktionsnedsættelser, der skiller sig ud (Damgaard m.fl. 2013: 89-91). Dog kan tendensen til lidt mindre – men ikke voldsomt mindre – deltagelse genfindes i den eneste eksisterende analyse af registerbaseret valgdeltagelse blandt en gruppe med handicap, som viste, at 8.377 medlemmer af Dansk Blindesamfund med et syn dårligere end 6/60 havde en valgdeltagelse på 59,9 % (Bhatti m.fl. 2014a). Det skal understreges, at medlemmerne af Dansk Blindesamfund ikke nødvendigvis er repræsentative for alle blinde og stærkt svagtseende i Danmark, endsi­ge for personer med handicap generelt, som er en mangfoldig gruppe. Det billede, som undersøgelsen tegner af lidt lavere valgdeltagelse, er dog konsistent med spørgeskemabaserede undersøgelser om andre former for samfundsmæssig inklusion (Damgaard m.fl. 2013), og derfor bruger vi de 59,9 % som et groft estimat for valgdeltagelsen hos personer med handicap.

I Tabel 3.6 ses potentialeberegningerne. Det skal understreges, at der er tale om grove overslag, eftersom antallet af personer med handicap ikke er kendt med sikkerhed, mens vi ved meget lidt om valgdeltagelsen hos personer med handicap. Vi udregner kun potentialer i forhold til benchmark 1 og benchmark 3, da der ikke findes brugbare estimater af gruppens valgdeltagelse ved folketingsvalg.

Tabel 3.6 Potentialeberegninger for personer med handicap

Gruppe	KV13 procent	Benchmark procent	Vælgere i grp. (2013)	Potentiale procent-point	Potentiale procent	Potentiale i antal vælgere
<i>Benchmark 1: Stigning med 1 procentpoint</i>						
Personer med handicap	59,9	60,9	850.000	1,0	1,7	8.500
<i>Benchmark 3: Forøgelse til det nationale gennemsnit ved KV13</i>						
Personer med handicap	59,9	71,9	850.000	12,0	20,0	102.000

Overslagene indikerer, at det ville være muligt at forøge valgdeltagelsen med lidt over 100.000 nye vælgere, hvis personer med handicap stemte lige så hyppigt som befolkningen generelt. Dette svarer til en forøgelse af gruppens valgdeltagelse med 12 procentpoint eller 20 % af den oprindelige valgdeltagelse.

3.7 Opsummering

I kapitlet er valgdeltagelsen ved kommunalvalget i 2013 sammenlignet med tre interessante benchmark:

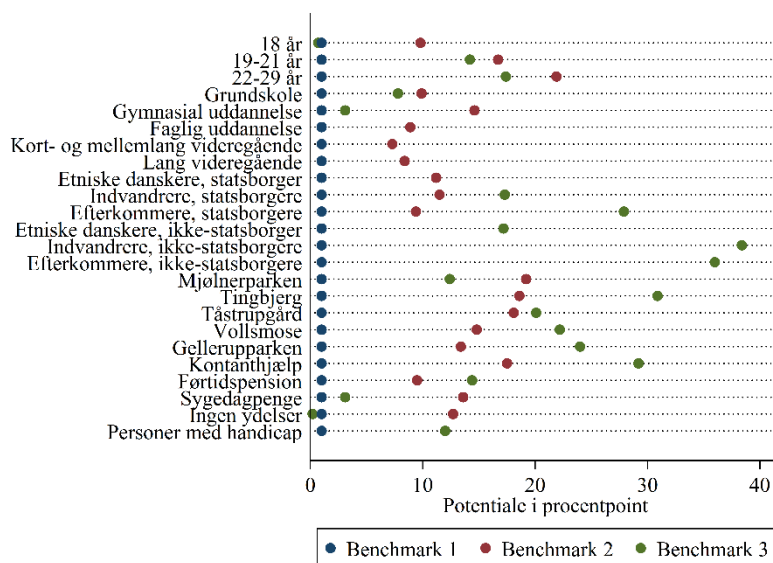
Benchmark 1: En forøgelse af valgdeltagelsen på 1 procentpoint

Benchmark 2: En forøgelse af valgdeltagelsen til gruppens niveau for folketingsvalg

Benchmark 3: En forøgelse af valgdeltagelsen til niveauet for gennemsnittet af befolkningen ved seneste kommunalvalg

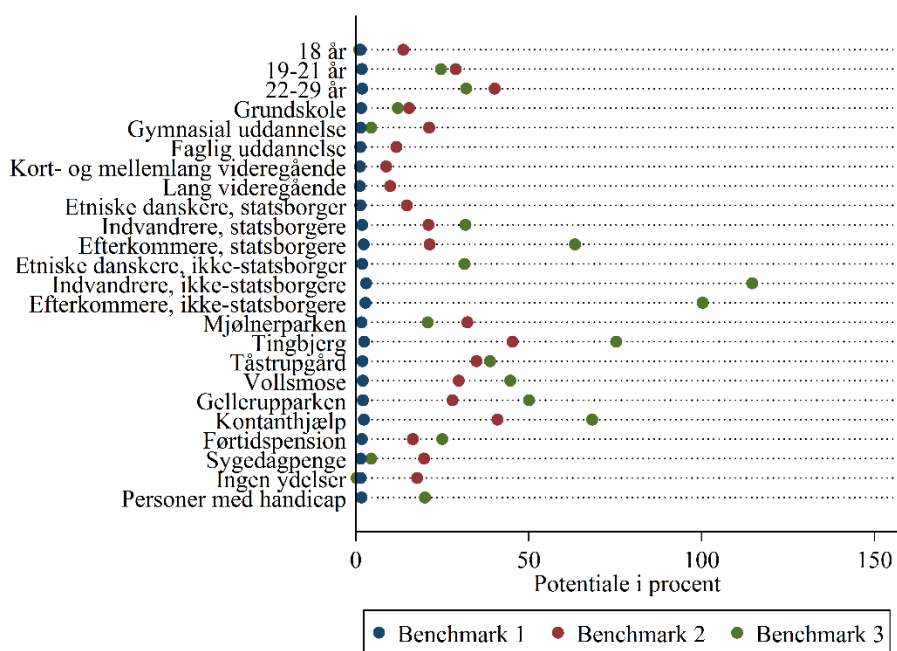
Potentialerne er beregnet ved at sammenligne de tre benchmark med de faktiske valgdeltagelsesniveauer ved kommunalvalget i 2013. Potentialerne er udregnet i henholdsvis procentpoint, procent og antal vælgere. Figur 3.1 opsummerer potentialerne i procentpoint. Grupperne er delvist overlappende – eksempelvis er der naturligvis unge blandt de grundskoleuddannede, blandt efterkommerne, i udsatte boligområder osv.

Figur 3.1 Beregnede potentialer i procentpoint

Alle de beregnede potentialer i relation til benchmark 1 er 1 procentpoint, da det netop er dette, der definerer benchmarket. Potentialerne i forhold til benchmark 2 og 3 er større og varierer mere. De største værdier opnås for ikke-statsborgere, som også er de grupper, der i udgangspunktet har de laveste deltagelsesniveauer. Blandt de højeste potentialer i procentpoint hører også kontanthjælpsmodtagere og bopælsområdet Tingbjerg. For grupper, der stemmer relativt lidt, implicerer benchmark 3 en større stigning end benchmark 2 – og omvendt for grupper der stemmer meget. Dette skyldes, at målet om at nå den nationale deltagelse er mere ambitiøst, når man i udgangspunktet har en lav deltagelse. Figur 3.2 opsummerer de beregnede potentialer i procent.

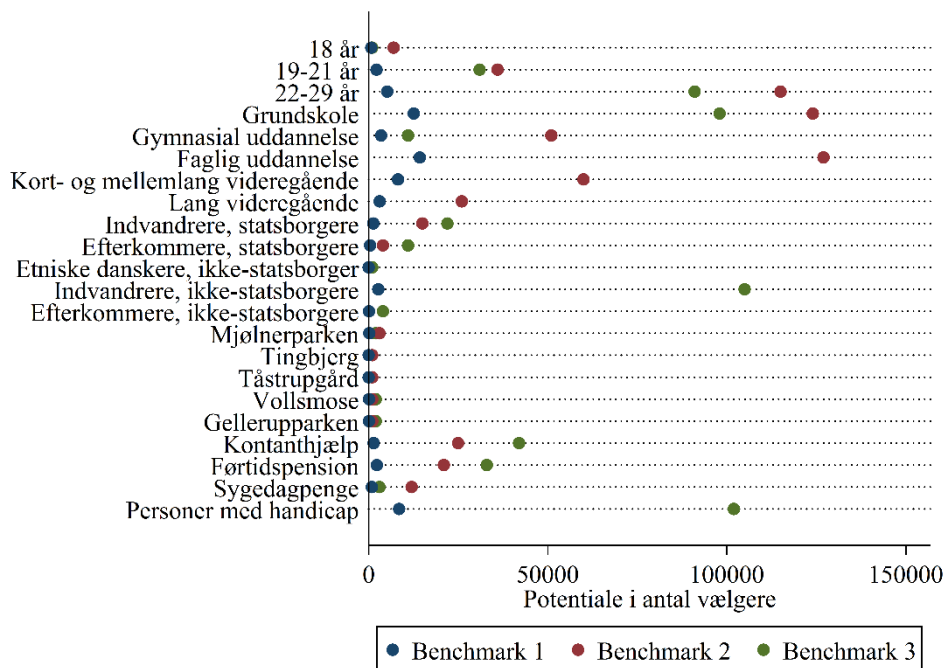
Figur 3.2 Beregnede potentialer i procent

Forskellene er endnu tydeligere end i Figur 3.1, eftersom de største potentialer i procentpoint var blandt de grupper, der i udgangspunktet stemte mindst. Det betyder naturligvis, at grupperne skiller sig endnu mere ud, når forskellen sættes i relation til deres initiale valgdeltagelse.

Endelig ser vi i Figur 3.3 potentialerne i antal vælgere. Vi har i figuren valgt kun at vise grupper, der udgør under halvdelen af befolkningen, da meget store grupper vil optræde som ekstreme værdier og i øvrigt vil være mindre interessante, da de mere eller mindre blot ville informere os om, hvad der ville ske, hvis hele befolkningen opnåede det givne benchmark.

Figur 3.3 Beregnede potentialer i antal vælgere

De i Figur 3.3 illustrerede potentialer er en funktion af potentialerne i procentpoint samt størrelsen på den givne gruppe. For fire af de undersøgte grupper gælder det, at en forøgelse af deres valgdeltagelse til det nationale gennemsnit ville implicere omkring 100.000 nye vælgere: 22-29-årige, grundskoleuddannede, indvandrere uden dansk statsborgerskab samt personer med handicap. Tilsvarende ville tre grupper øge deres deltagelse med over 100.000 individer, såfremt valgdeltagelsen steg til niveauet for gruppens deltagelse ved folketingsvalg. Dette gælder 22-29-årige, grundskoleuddannede og fagligt uddannede.

Betragter vi befolkningen samlet, implicerer benchmarkene betydelige potentialer, om end det selvfølgelig skal understreges, at det ville være betydeligt vanskeligere at nå benchmarkene for alle befolkningsgrupper i forhold til, hvis man blot fokuserer på en enkelt. Øgede alle grupper deres valgdeltagelse med blot 1 procentpoint, ville det svare til omkring 45.000 vælgere. Selv små forskelle i valgdeltagelsen betyder således meget i absolutte termer. Øgede vælgerbefolkningen valgdeltagelsen til niveauet for folketingsvalg, ville det forøge valgdeltagelsen med omkring en halv million vælgere – lidt afhængig af, hvor optimistisk man er omkring den potentielle forøgelse hos de grupper, der ikke kan stemme til folketingsvalg. Det samlede potentiale i benchmark 3 er afhængig af, hvordan man deler befolkningen op, men fx er potentialet på næsten 100.000 individer udelukkende, hvis personer med grunduddannelse øgede deres valgdeltagelse til gennemsnittet for de stemmeberettigede.

En relevant afsluttende pointe er, at potentialeberegningerne tager udgangspunkt i valgdeltagelsen ved kommunalvalget i 2013, hvor deltagelsen var høj i et historisk perspektiv. Derfor ville nogle af potentialerne sandsynligvis være endnu større, hvis man tog udgangspunkt i, hvad der ville ske i 2017 ved fravær af mobiliseringskampagner, eftersom det er sandsynligt med et vist tilbagefald mod normalen. Dette gælder i særdeleshed for de unge, der bliver skiftet ud fra valg til valg, ligesom deres deltagelsesniveau ved sidste valg kom efter et massivt mobiliseringsfokus.

4 Realisering af potentialerne

I dette kapitel diskuterer vi tidligere erfaringer omkring mobilisering af potentielle vælgere, og derigennem hvorvidt de identificerede potentialer i kapitel 3 realistisk kan realiseres. Vi starter med at redegøre for centrale erfaringer fra både den internationale og danske litteratur om enkelttiltag for vælgermobilisering i afsnit 4.1. I afsnit 4.2 diskuterer vi erfaringerne omkring effekter af hele vælgermobiliseringskampagner – dvs. studier, der ser på den samlede effekt af hele forløb og ikke blot enkeltinstrumenter. Det fleste eksisterende studier fokuserer på enkelttiltag, da disse er lettere at måle effekter på end hele valgkampagner. I afsnit 4.3 bruger vi de i afsnit 4.1 og 4.2 diskuterede tidligere erfaringer til at diskutere, i hvor høj grad de i afsnit 3 identificerede potentialer kan realiseres. I afsnit 4.4 opsummerer vi kort kapitlets væsentligste pointer.

4.1 Effekter af enkelttiltag for vælgermobilisering

I kølvandet på Gerber & Green's (2000) banebrydende studie af vælgermobilisering i New Haven er der sket en sand opblomstring af studier af vælgermobilisering. Litteraturen studerer ved hjælp af stærke kausale metoder – særligt felteksperimenter (se fx Gerber & Green 2012) – effektiviteten af forskellige mobiliseringsmetoder. På baggrund af den nu meget omfangsrige litteratur kan man stort set entydigt sige, at det er muligt at mobilisere vælgere, om end effektiviteten af mobiliseringen varierer på tværs af metoder (Gerber & Green 2016).

De nok mest studerede mobiliseringstiltag er dør-til-dør kampagner ("stemme dørklokker"), postal mobilisering (postkort, breve e.l.) og telefonisk mobilisering. En metaanalyse, der primært trækker på amerikanske erfaringer (Green m.fl. 2013) indikerer, at dør-til-dør kampagner gennemsnitligt øger valgdeltagelsen med omkring 2,5 procentpoint blandt dem, det lykkes at kontakte i kampagnerne. Traditionelle breve eller postkort med stemmeopfordringer øger deltagelsen med under 0,2 procentpoint. Effekten er højest, hvis opfordringen kommer fra partineutrale kilder (Green m.fl. 2013: 5). Telefoniske stemmeopfordringer har gennemsnitligt givet en forøgelse på ca. 1 procentpoint, hvis der er anvendt kommercielle telefonbaner, og ca. 2 procentpoint ved brug af frivillige (Green m.fl. 2013: 6-7). Disse tal dækker dog kun live-opkald; anvendes præ-indspillede beskeder, er effekterne begrænsede, dvs. omkring 0,16 procentpoint i gennemsnit. Studier af e-mail indikerer ingen eller begrænsede effekter (Gerber & Green 2016), mens de få studier, der eksisterer om SMS-beskeder, viser tydelige effekter – omkring 0,7-0,9 procentpoint, hvis individerne kontaktes uden forhåndsftale, og mere hvis man på forhånd har tilkendegivet, at man ønsker kontakt af kampagnen (Bhatti m.fl. under udgivelse c). Der er også nogle indikationer på, at tilkendegivelser på Facebook blandt nære venner kan bidrage til at øge valgdeltagelsen (Bond m.fl. 2012), om end effekterne fra studier af sociale medier generelt ikke har været overvældende (Gerber & Green 2016).

Et vigtigt find i litteraturen er, at tiltagene ud over deres direkte effekt kan have væsentlige afledte effekter. En af disse er spill-over effekter, hvilket i denne sammenhæng betyder, at mobiliseringen af en person bevirker, at individer i personens nære netværk også bliver mobiliseret. Dette skyldes, at det at stemme i høj grad er en social handling. Lykkedes det eksempelvis en organisation at overbevise fru Hansen om at stemme, er det muligt, at hun overbeviser hr. Hansen, eller at hr. Hansen blot vælger at gå med, når fru Hansen alligevel skal ned og stemme. Studier indikerer, at mellem 30 og 60 % af den direkte effekt af tiltag rettet mod en person går videre til de andre individer i personens husholdning (Nickerson 2008; Sinclair m.fl. 2012; Bhatti m.fl. 2017b). Andre studier indikerer, at når først et individ er mobiliseret til et valg, vil vedkommendes stemmesandsynlighed også øges noget til efterfølgende valg, eftersom det at stemme er en vane (Franklin 2004; Gerber et al. 2003). Derfor er de samlede

effekter af enkelttiltag sandsynligvis større end de direkte effekter, der bliver diskuteret i de tidligere omtalte meta-studier.

Det meste af den eksisterende litteratur stammer fra USA, men i de senere år er valgdeltagelseseksperimenterne i stigende omfang blevet udbredt til resten af verden. I Danmark blev der udført adskillige mobiliseringstiltag ved kommunalvalget i 2013 og enkelte ved Europaparlamentsvalget i 2014. Resultaterne fra disse studier er opsummeret i Bhatti m.fl. (2014b) og bekræfter i store træk tendenserne fra de amerikanske studier. To store breveksperimenter henholdsvis i samarbejde med Økonomi- og Indenrigsministeriet og Folketinget gav effekter på 0,4 og 1,1 procentpoint. Sammenfattes de forskellige SMS-kampagner, der blev udført ved valget (sammen med en enkelt kampagne fra Europaparlamentsvalget), findes en effekt på 0,7 procentpoint (Bhatti m.fl. under udgivelse c) og altså på nogenlunde samme niveau som effekterne af brevkampagnerne. Det hører dog med til historien, at SMS-beskeder er væsentligt billigere end breve og derfor mere omkostningseffektive.

En enkelt afvigelse fra de amerikanske studier er, at det endnu ikke er lykket at påvise en effekt af dør-til-dør tiltag i Danmark, hvilket dog kan hænge sammen med, at forsøgene med denne interventionstype var relativt små. Nyman (2015) finder i en svensk kontekst effekter på 3,6 procentpoint, mens Bhatti m.fl. (under udgivelse b) i et meta-studie indikerer, at der sandsynligvis er effekter af dør-til-dør kampagner i Europa, men at det ligeledes er sandsynligt, at effekterne er mindre end i USA.

En særlig interessant observation ved resultaterne fra Danmark er, at flere studier indikerer, at gennemsnitseffekterne dækker over relativt beskedne effekter for personer, som i udgangspunktet har høj sandsynlighed for at stemme, mens der er betydelige effekter for personer, som i udgangspunktet har lav sandsynlighed for at stemme (Bhatti m.fl. 2017c). Dette indikerer, at mobiliseringstiltag i Danmark ud over at øge den generelle valgdeltagelse måske også kan bidrage til at mindske ulighederne i deltagelse og i øvrigt er mest effektive, hvis de målrettes individer med lav valgdeltagelse, hvor potentialerne samtidig er størst (jf. kapitel 3). Dog peger tidligere international litteratur på, at det kan være svært at mobilisere personer, der er helt uinteresserede i politik, da der for dem skal mere end et lille skub til for at få dem til at stemme (fx Arceneaux & Nickerson 2009). En gruppe, som potentielt er særligt interessant, er de unge. Man kan have en teoretisk formodning om, at det er lettere at mobilisere unge end andre borgere, da de endnu er uerfarne, hvad angår valg, og ikke har haft mulighed for at opbygge en stærk vane om enten at stemme eller ikke stemme (Plutzer 2002).

4.2 Effekter af vælgermobiliseringskampagner

Den eksisterende videnskabelige litteratur har primært fokuseret på at undersøge effekten af enkeltkampagner. Der er stærk evidens for, at hensigtsmæssigt tilrettelagte kampagner kan bidrage til at øge valgdeltagelsen. De fleste af effekterne ligger i størrelsesordenen 1 procentpoint (højere for fx dør-til-dør kampagner i USA, lavere for breve og lignende) – dvs. på samme niveau som det potentiale, der i dette notat er beskrevet i forbindelse med benchmark 1.

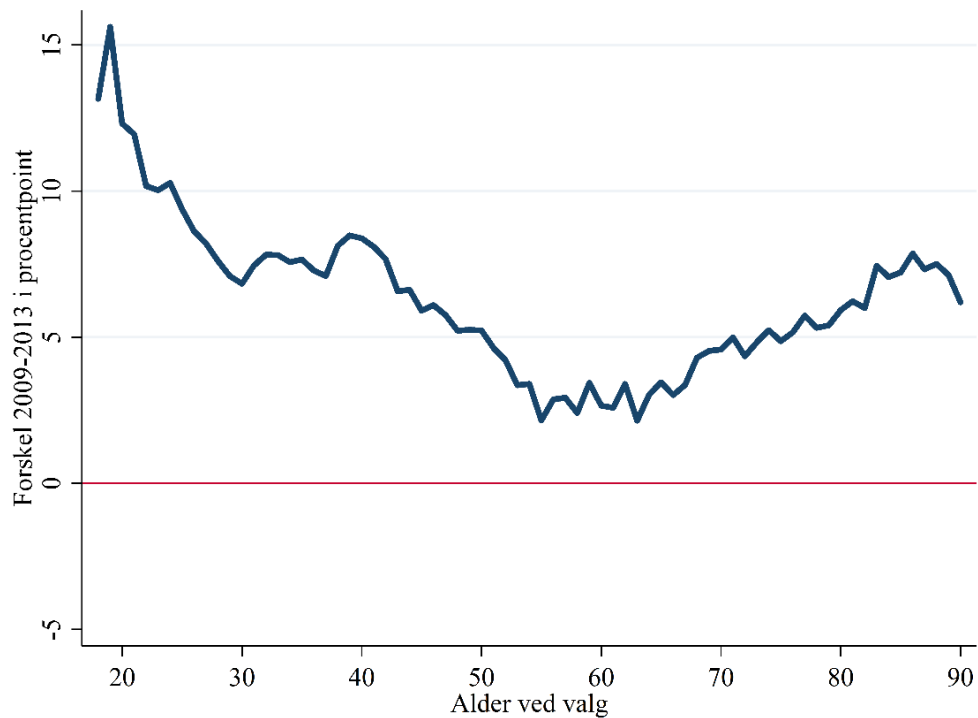
Der findes dog også enkelte studier, som ser på aggregerede effekter af kampagner op til et valg generelt set (fx Enos & Fowler 2016) – dvs., hvor stor samlet betydning kampagner op til et valg kan have. Dette er interessant, da det kan give en indikation på, hvilke effekter der kan opnås, hvis det lykkes at skabe en fælles orientering mod at mobilisere vælgere i samfundet.

Enos & Fowler (2016) udnytter i et opsigtsvækkende studie forskelle i kampagneintensitet mellem battleground-states og tilstødende stater inden for samme mediemarkeder såvel som

variation i de store præsidentkampagners fokus de forskellige stater til at estimere effekter af hele præsidentkampagner. De estimerer på den baggrund, at præsidentkampagnerne ved 2012-valget øgede valgdeltagelsen med 7-8 procentpoint i de stater, hvor kampagnerne var mest intensive. Deres fund indikerer også, at effekterne af kampagner er additive, hvilket vil sige, at der ikke er faldende marginalafkast ved yderligere kampagner (se dog Bhatti m. fl. under udgivelse c). Med andre ord: Effekten af tiltag nr. 2, en vælger møder, synes ikke lavere end effekten af tiltag nr. 1. Selvom det skal understreges, at amerikanske præsidentkampagner i de afgørende stater er intense og derfor repræsenterer en betydelig påvirkning, og at valgdeltagelsen i USA i udgangspunktet er lav, hvilket giver grobund for større stigninger end i Danmark, giver studiet alligevel anledning til optimisme omkring, hvor meget kampagner samlet set kan øge valgdeltagelsen. Denne optimisme bestyrkes særligt af, at der udnyttes variation inden for mediemarkeder, og at Enos & Fowler (2016) således primært måler effekterne af partiernes kampagner ud over brede mediekampagner.

Der findes ikke tilsvarende studier i Danmark, der udnytter variation i kampagneintensitet på landsplan til at studere kampagnerne effekt. I et nyere studie diskuterer Bhatti m.fl. (2017a) dog, om stigningen på 6,1 procentpoint fra kommunalvalget i 2009 til kommunalvalget i 2013 kan tilskrives mobiliseringskampagner. Udgangspunktet for diskussionen er, at deltagelsen ved kommunalvalget i 2009 med 65,8 % i et historisk perspektiv var lav. Dette affødte et massivt fokus på mobilisering fra en lang række samfundsaktører, og valgdeltagelsen endte da også med at blive hele 71,9 % eller 6,1 procentpoint højere end i 2009. Bhatti m.fl. (2017a) sandsynliggør, at i hvert fald noget af stigningen skyldes mobiliseringskampagnerne og måske ikke mindst det mediefokus, de affødte. Dette skyldes dels, at de studier, der er af specifikke kampagner, viser, at de havde en vis effekt. Derudover synes en række alternative forklaringer at blive svækket ved nærmere test – eksempelvis steg valgdeltagelsen stort set lige meget i sammenlægnings- og fortsætterkommuner, så stigningen skyldes næppe en simpel tilbagevenden til normaltilstanden efter kommunalreformen. Generel tilbagevenden efter en fluktuation kan muligvis være noget af forklaringen, men kan ikke forklare, hvorfor valgdeltagelsen endte med at blive større end det historiske gennemsnit. En yderligere indikation på, at mobiliseringskampagnerne kan have haft en betydning, er, at valgdeltagelsen steg mest blandt de unge, som netop var den gruppe, der var mest fokus på i kampagnerne, se Figur 4.1 nedenfor.

Figur 4.1 Ændringer i valgdeltagelsen mellem KV09 og KV13 fordelt på aldersgrupper i de 44 kommuner, der deltog i valgundersøgelserne ved begge valg

Note: Figuren findes også i Bhatti m.fl. (2014a) og Bhatti m.fl. (2017a).

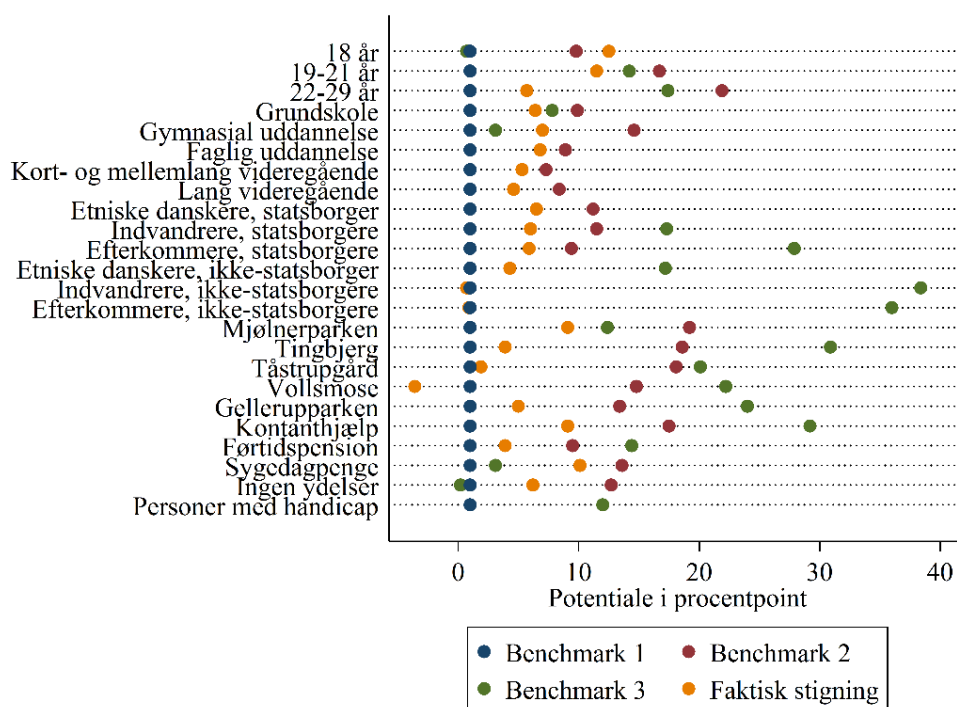
Samlet set konkluderer Bhatti m.fl. (2017a), at en nærmere analyse af resultaterne fra 2013-valget alt andet lige bestyrker tesen om, at de mange mobiliseringstiltag var en del af grunden til, at valgdeltagelsen steg så kraftigt. De understreger dog, at stigningen var større end effekterne af de enkeltinitiativer, der blev målt på, ligesom der også var effekter i dele af landet, hvor der ikke var et stort fokus på specifikke kampagner. Derfor er det sandsynligt, at de store landsdækkende kampagner af fx DR har gjort en forskel (Bhatti m.fl. 2017a). Dette peger også på en vigtig potentiel indirekte effekt af mobiliseringskampagner. Ud over at kampagnerne i sig selv kan have en effekt, kan de være drivende for medieomtale af deltagelse og derigennem skabe indirekte effekter eller ved at påvirke andre organisationers motivation til at skabe kampagner.

4.3 Implikationer for de beregnede potentialer

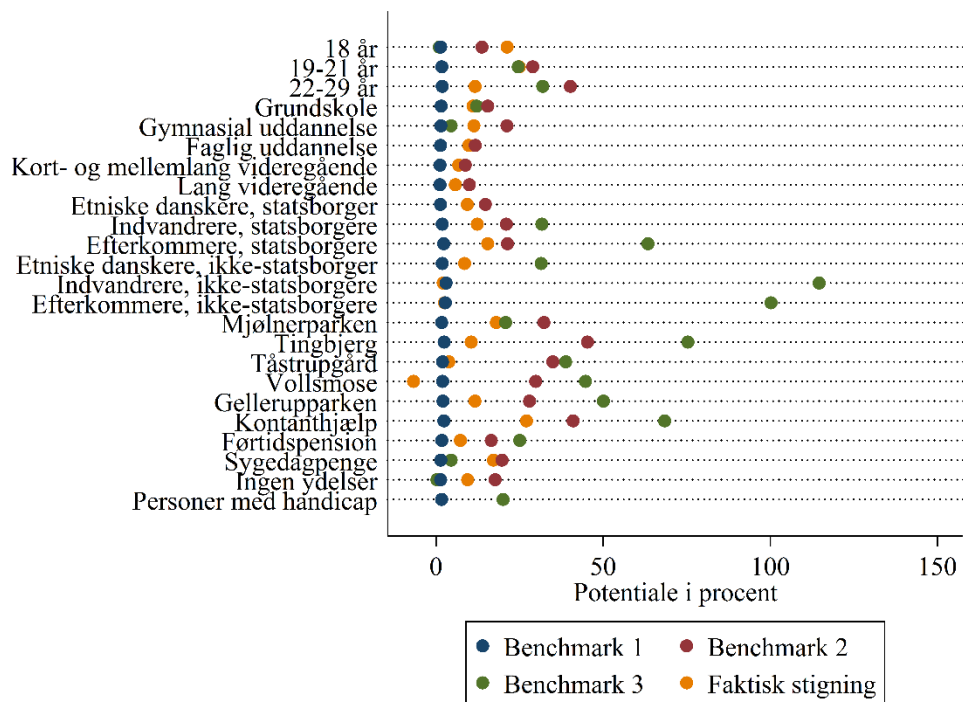
Hvad siger ovenstående erfaringer om enkelte mobiliseringsinitiativer og hele kampagner så om realismen af de identificerede potentialer i dette notat? Vi kan i hvert fald med rimelig sikkerhed sige, at benchmark 1 er overordentlig realistisk. Selv enkeltinitiativer kan øge valgdeltagelsen i omegnen af 1 procentpoint, og målrettede initiativerne udsatte grupper som dem, der er undersøgt i notatet, kan effekterne blive væsentligt større, da der som nævnt er indikationer på, at mobiliseringsinitiativer blandt disse grupper kan have større effekt end blandt befolkningen generelt. Det kan naturligvis være vanskeligt at øge valgdeltagelsen for alle grupper på én gang, men det synes bestemt realistisk at øge valgdeltagelsen med 1 procentpoint for grupper, man fokuserer særligt på.

De to andre benchmark er meget ambitiøse, og de kan næppe realiseres fuldt ud på kort sigt. For at give en nærmere indikation af størrelsesordenerne sammenligner vi i Figur 4.2-Figur 4.4 potentialerne med et estimat af de faktiske stigninger i valgdeltagelsen for grupperne fra kommunalvalget i 2009 til kommunalvalget i 2013 (baseret på Bhatti & Hansen 2010; Bhatti m.fl. 2014a; Thomsen 2016; Bhatti m.fl. under udgivelse a). Det skal naturligvis understreges, at hele stigningen mellem de to valg næppe skyldtes kampagnerne, og at det er svært at opnå samme stigning to gange i træk, fordi den mest naturlige forventning vil være, at der sker et vist tilbagefald. Ikke desto mindre giver de historiske stigninger en god indikation af, hvor store udviklinger der empirisk kan ske mellem to valg. Resultaterne fremgår af figurerne nedenfor, som diskuteres samlet.

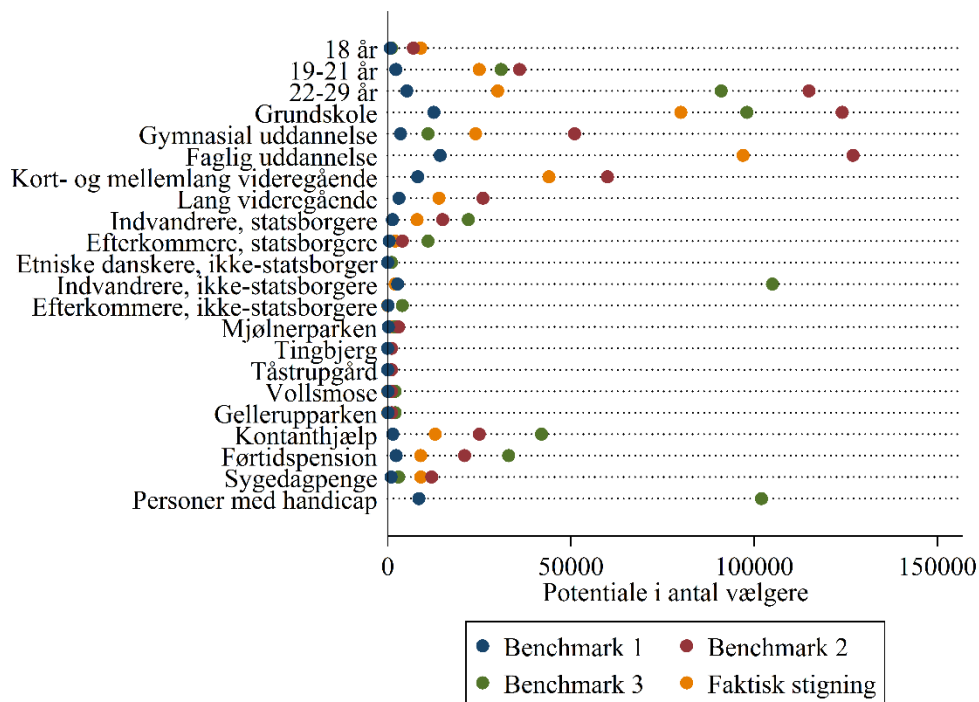
Figur 4.2 Beregnede potentialer og faktisk stigning mellem KV09 og KV13 i procentpoint

Figur 4.3 Beregnede potentialer og faktisk stigning mellem KV09 og KV13 i procent

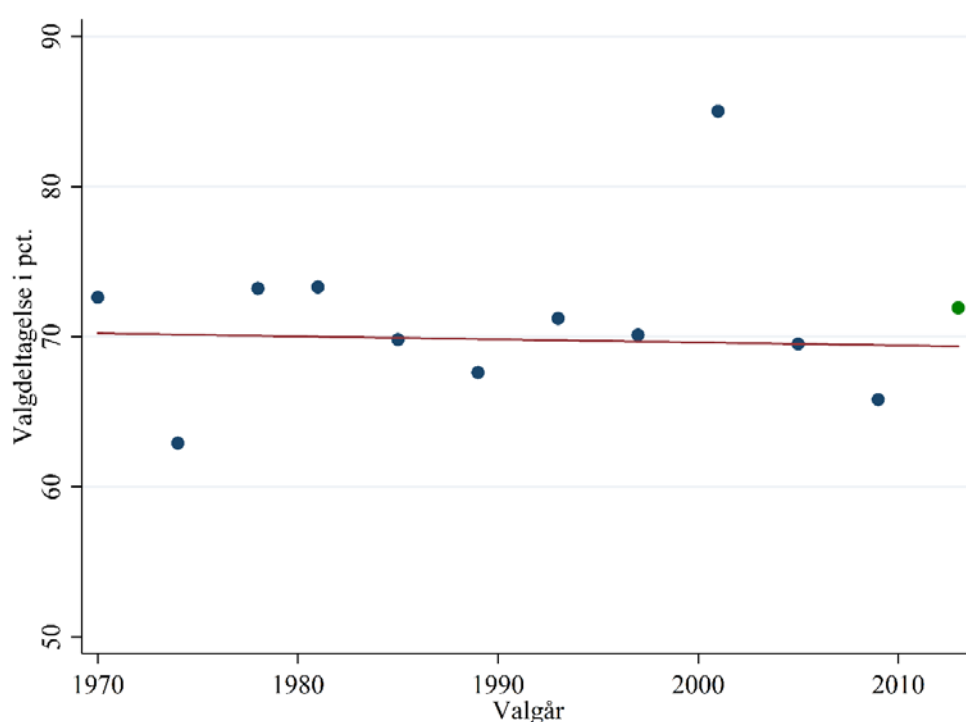
Figur 4.4 Beregnede potentialer og faktisk stigning mellem KV09 og KV13 i antal vælgere

De faktiske stigninger ligger generelt omkring halvvejs mellem potentialerne i benchmark 1 og potentialerne i benchmark 2 og 3, uanset hvilken af de tre tilgange til at måle stigninger på man anvender. Der er naturligvis også undtagelser. Eksempelvis var valgdeltagelsen stort set uændret mellem 2009 og 2013 blandt ikke-statsborgere, mens 18-årige oplevede en større stigning, end nogen af potentialerne implicerer. Stigningen fra kommunalvalget i 2009 til 2013 svarer til en stigning på i alt omkring 270.000 vælgere, når der korrigeres for stigningen i antal stemmeberettigede mellem de to valg (Danmarks Statistik 2010; Danmarks Statistik 2014).

Afslutningsvis skal nævnes en vigtig kontekst, når man betragter potentialer ved kommunalvalget i 2017. Kommunalvalget i 2013 var som tidligere nævnt i et historisk perspektiv et valg med relativ høj valgdeltagelse. Figur 4.5 viser 2013-valgdeltagelsen sammenlignet med tidligere valg og en historisk tendenslinje.

Figur 4.5 Valgdeltagelse og valgår med tendenslinje for udvikling over tid

Note: 2001-valget indgår ikke i tendenslinjen, eftersom kommunalvalget dette år foregik samtidig med et folketingsvalg. 2013-indgår i tendenslinjen.

Som det fremgår, ligger 2013-valget et par procentpoint over den historiske tendenslinje. Det gør det alt andet lige vanskeligere at øge valgdeltagelsen til det kommende valg end ved et gennemsnitligt valg, fordi valgdeltagelsen kommer fra et i historisk perspektiv højt niveau. Dette er vigtigt at have in mente, når man i forbindelse med det kommende valg evaluerer mobiliseringstiltag, eftersom man uden det rette sammenligningsgrundlag kan komme til at undervurdere effekten. Øges de unges valgdeltagelse eksempelvis med 1 procentpoint, mens den generelle valgdeltagelse falder med 2,6 procentpoint til den historiske tendenslinje, indikerer det en mere succesfuld mobilisering af de unge, end hvis samme stigning opnås i et valg, hvor den generelle valgdeltagelse stiger. Det anbefales således, at aktører, der ønsker at evaluere effekter af deres mobiliseringstiltag, holder sig for øje, hvad der ville være sket, såfremt de ikke havde gennemført deres mobiliseringstiltag.

4.4 Opsummering

I dette kapitel har vi diskuteret den eksisterende litteratur om vælgermobilisering med henblik på at klarlægge, om de opstillede benchmarks er realistiske at opnå. Benchmark 1 må i lyset af litteraturen betegnes som meget realistisk at opnå – i hvert fald for udvalgte grupper, eftersom effekter i den størrelsesorden hyppigt opnås som gennemsnitseffekter i enkeltstående mobiliseringstiltag. Det er muligt, at effekterne er endnu større for undergrupper af særlig interesse. Benchmark 2 og 3 må betegnes som overordentligt ambitiøse, men er relevante at se nærmere på, da de illustrerer intuitivt interessante scenarier. Den empiriske stigning i forbindelse med kommunalvalget i 2013 lå typisk højere end benchmark 1, men lavere end benchmark 2 og 3. Det skal påpeges, at det er sværere at øge deltagelsen ved valget i 2017, da deltagelsen i udgangspunktet er på et højt niveau.

Ud over at kampagner i sig selv har en effekt, har dette kapitel identificeret en række afledte effekter. Kampagneeffekter spredt sig som ringe i vandet på tværs af individer og mellem valg for det samme individ, da det at stemme både er en social handling og en vane. Endelig er der også argumenteret for, at en valgdeltagelseskampagne ud over sin umiddelbare effekt kan have indirekte effekter gennem medieomtale og ved at inspirere yderligere kampagner. Sidstnævnte effekt er dog svær at dokumentere entydigt, eftersom alle individer tenderer til at være påvirket af den afledte omtale.

5 Konklusion

Notatet har undersøgt potentialerne for forøgelse af valgdeltagelsen ved kommunalvalget i 2017 ud fra tre intuitivt interessante benchmarks:

Benchmark 1: En forøgelse af valgdeltagelsen på 1 procentpoint

Benchmark 2: En forøgelse af valgdeltagelsen til gruppens niveau for folketingsvalg

Benchmark 3: En forøgelse af valgdeltagelsen til niveauet for gennemsnittet af befolkningen ved seneste kommunalvalg

Rapportens første hoveddel har beregnet potentialer relateret til hvert af de tre benchmarks for hver af de undersøgte grupper. Resultaterne er opsummeret i rapportens Figur 3.1-Figur 3.3. Hvis benchmark 1 kan realiseres for alle grupper, ville det betyde omkring 45.000 nye vælgere. Kan benchmark 2 realiseres for alle grupper, betyder det omkring en halv million flere vælgere. Benchmark 3's samlede potentiale afhænger af, hvilke grupperinger man anvender, men en opnåelse af benchmarket ville implicere stigninger på omkring 100.000 vælgere for nogle grupper. Potentialerne ville sandsynligvis være endnu højere, hvis man så dem i forhold til, hvad 2017-valgdeltagelsen ville blive i fravær af mobiliseringstiltag.

Benchmarkene er primært udvalgt som intuitivt interessante scenarier. Ikke desto mindre diskuterer notatets anden hoveddel, om man kan mobilisere vælgere, og i givet fald om potentialerne kan realiseres. Den eksisterende litteratur viser forholdsvis entydigt, at det er muligt at mobilisere vælgere. Effekter af enkelttiltag varierer med tiltagets natur, men svinger typisk omkring 1 procentpoint, svarende til benchmark 1. Ser man på effekterne af hele vælgerkampagner, kan de være betydeligt større og særligt for undergrupper, man fokuserer særligt på, som vi så det med unge ved kommunalvalget i 2013. Den historiske forøgelse af valgdeltagelsen mellem 2009- og 2013-valget var på ca. 270.000 nye vælgere og er således cirka midt imellem det samlede potentiale, der blev identificeret i forbindelse med benchmark 1 og 3. Det skal naturligvis understreges, at det er svært at gentage en sådan stigning, da udgangspunktet denne gang er et højere niveau, og det vil være naturligt at forvente et vist tilbagefald. En vigtig funktion ved en kampagne kan dog også være at fastholde vælgere, der blev mobiliseret ved tidligere valg.

Litteratur

- Arceneaux, K. & D.W. Nickerson (2009): "Who Is Mobilized to Vote? A Re-Analysis of 11 Field Experiments," *American Journal of Political Science*, 53(1): 1-16.
- Bhatti, Y., J.O. Dahlgaard, J. Elklit & K.M. Hansen (2017a): "Hvorfor steg valgdeltagelsen?" i Elklit, J., C. Elmelund-Præstekær and U. Kjær (red.): *KV13. Analyser af kommunalvalget 2013*, Odense: Syddansk Universitetsforlag, kapitel 7.
- Bhatti, Y., J.O. Dahlgaard, J.H. Hansen & K.M. Hansen (2014a): "Hvem stemte og hvem blev hjemme? - Valgdeltagelsen ved kommunalvalget 19. november 2013. Beskrivende analyser af valgdeltagelsen baseret på registerdata", *CVAP Working Paper Series 2/2014*, København: Københavns Universitet.
- Bhatti, Y., J.O. Dahlgaard, J.H. Hansen & K.M. Hansen (2014b): "Kan man øge valgdeltagelsen? - Analyse af mobiliseringstiltag ved kommunalvalget den 19. november 2013", *CVAP Working Paper Series 3/2014*, København: Københavns Universitet.
- Bhatti, Y., J.O. Dahlgaard, J.H. Hansen & K.M. Hansen (2016a): *Core and peripheral voters: Determinants of turnout across elections*, Arbejdsrapport.
- Bhatti, Y., J.O. Dahlgaard, J.H. Hansen & K.M. Hansen (2016b): "Valgdeltagelsen og vælgerne til Folketingsvalget 2015", *CVAP Working Paper Series 1/2016*, København: Københavns Universitet.
- Bhatti, Y., J.O. Dahlgaard, J.H. Hansen & K.M. Hansen (2017b): *How Voter Mobilization from Short Text Messages Travels within Households and Families: Evidence from two Nationwide Field Experiments*, arbejdsrapport, København: Center for Valg og Partier, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.
- Bhatti, Y., J.O. Dahlgaard, J.H. Hansen & K.M. Hansen (2017c): "Mobiliseringskampagner kan øge valgdeltagelsen" i Elklit, J., C. Elmelund-Præstekær & U. Kjær (eds.): *KV13. Analyser af kommunalvalget 2013*, Odense: Syddansk Universitetsforlag, kapitel 6.
- Bhatti, Y., J.O. Dahlgaard, J.H. Hansen & K.M. Hansen (under udgivelse a): *Hvem stemmer i Regionerne? Beskrivende analyser af valgdeltagelsen baseret på registerdata*, arbejdsrapport, under udgivelse.
- Bhatti, Y., J.O. Dahlgaard, J.H. Hansen & K.M. Hansen (under udgivelse b): "Is door-to-door canvassing effective in Europe? Evidence from a meta-study across six European countries", *British Journal of Political Science*.
- Bhatti, Y., J.O. Dahlgaard, J.H. Hansen & K.M. Hansen (under udgivelse c): "Moving the Campaign From the Front Door To the Front Pocket: Field Experimental Evidence on the Effect of Phrasing and Timing of Text Messages on Voter Turnout", *Journal of Elections, Public Opinion & Parties*.
- Bhatti, Y. & K.M. Hansen (2010): *Valgdeltagelsen ved kommunalvalget 17. november 2009. Beskrivende analyser af valgdeltagelsen baseret på registerdata*, Arbejdsrapport 2010(3), Københavns Universitet, Institut for Statskundskab.
- Bhatti, Y. & K.M. Hansen (2016): "The effect of residential concentration on turnout among ethnic minorities", *International Migration Review*, 50(4): 977-1004.

- Bhatti Y., K.M. Hansen & H. Wass (2016c): "First-time boost beats experience: the effect of past eligibility on turnout", *Electoral Studies*, 41: 151-158.
- Bond, R.M., C.J. Fariss, J.J. Jones, A.D. Kramer, C. Marlow, J.E. Settle & J.H. Fowler (2012): "A 61-million-person experiment in social influence and political mobilization", *Nature*, 489: 295-298.
- Damgaard, M., T. Steffensen & S. Bengtsson (2013): *Hverdagsliv og levevilkår for mennesker med funktionsnedsættelse*, København: SFI.
- Danmarks Statistik (2010): "Valgene til kommunalbestyrelser og regionsråd 17. november 2009", *Statistiske Efterretninger*, 2010:4, 3. marts 2010.
- Danmarks Statistik (2014): "Befolkning og Valg", *Statistiske Efterretninger*, 2014:2, 5. marts 2014.
- Danmarks Statistik (2015): "Befolkning og Valg", *Statistiske Efterretninger*, 2015:3, 26. juni 2015.
- Elklit, J., B. Møller, P. Svensson, & L. Togeby (2000): *Hvem stemmer—og hvem stemmer ikke? En analyse af valgdeltagelsen i København og Århus ved kommunal-bestyrelsesvalgene i 1997*, Aarhus: Magtudredningen—The Danish Democracy and Power Study.
- Elklit, J., B. Møller, P. Svensson & L. Togeby (2005): *Gensyn med sofavælgerne. Valgdeltagelse i Danmark*, Århus: Århus Universitetsforlag.
- Enos, R.D. & A. Fowler (2016): "Aggregate Effects of Large-Scale Campaigns on Voter Turnout", *Political Science Research and Methods*, Published online 18 May 2016.
- Eurostat (2015): "Prevalence of basic activity difficulties or disability, persons aged 15–64, 2011 and 2012", tilgængelig via http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Prevalence_of_basic_activity_difficulties_or_disability,_persons_aged_15%E2%80%9364,_2011_and_2012_DIS2015.png.
- Franklin, M. (2004): *Voter Turnout and the Dynamics of Electoral Competition in Established Democracies Since 1945*, New York: Cambridge University Press.
- Gerber, A.S. & D.P. Green (2000): "The Effects of Canvassing, Direct Mail, and Telephone Contact on Voter Turnout: A Field Experiment", *American Political Science Review*, 94(3): 653-663.
- Gerber, A.S. & D.P. Green (2012): *Field Experiments: Design, Analysis, and Interpretation*, New York: W. W. Norton Limited.
- Gerber, A.S. & D.P. Green (2016): Field Experiments on Voter Mobilization: An Overview of a Burgeoning Literature i E. Duflo & A. Banerjee (eds.): *Handbook of Field Experiments*, Elsevier.
- Gerber, A.S., D.P. Green & R. Shachar (2003): "Voting May be Habit Forming: Evidence from a Randomized Field Experiment", *American Journal of Political Science*, 47(3): 540-550.
- Green, D.P., M.C. Mcgrath & P.M. Aronow (2013): "Field experiments and the study of voter turnout", *Journal of Elections, Public Opinion & Parties*, 23(1): 27-48.
- Griffin, J.D. & B. Newman (2005): "Are voters better represented?", *Journal of Politics*, 67(4): 1206-1227.

- Highton, B. & R.E. Wolfinger (2001): "The first seven years of the political life cycle", *American Journal of Political Science*, 45(1): 202-209.
- Hoskins, B. & J.G. Janmaat (2016): "Educational trajectories and inequalities of political engagement among adolescents in England", *Social Science Research*, 56: 73-89.
- International Idea (2016): *Voter Turnout Database*, tilgængelig på <http://www.idea.int/data-tools>.
- Key, V.O.J. (1961): *Public Opinion and American Democracy*, New York: Alfred A. Knopf.
- Larsen, M.R. & J. Høgelund (2015): *Handicap og beskæftigelse – Udviklingen mellem 2002-2014*, København: SFI.
- Lijphart, A. (1997): "Unequal participation: democracy's unresolved dilemma", *American Political Science Review*: 91(1): 1-14.
- Nickerson, D. W. (2008): "Is Voting Contagious? Evidence from Two Field Experiments", *American Political Science Review*, 102(1): 49-57.
- Nyman, P. (2014): *Door-to-Door Canvassing in the European Elections: Evidence from a Swedish Field Experiment*, Working Paper, Uppsala: Department of Government, Uppsala University.
- Persson, M. (2015): "Review Article: Education and Political Participation", *British Journal of Political Science*, 45(3): 689-703.
- Plutzer, E. (2002): "Becoming a habitual voter: Inertia, resources, and growth in young adulthood", *American Political Science Review*, 96(1): 41-56.
- Sinclair, B., M. McConnell & D.P. Green (2012): "Detecting Spillover Effects: Design and Analysis of Multilevel Experiments", *American Journal of Political Science*, 56(4): 1055-1069.
- Thomsen, S.R. (2016): *Den Danske Valgdatabase*, Aarhus: Aarhus Universitet.
- Togebay, L. (1999): "Migrants at the Polls. An Analysis of Immigrant and Refugee Participation in Danish Local Elections", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 25(4): 665-684.
- WHO (2016): "Disability and health, Fact Sheet" [Reviewed November 2016], tilgængelig på <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs352/en/>.

**Det Nationale Institut
for Kommuner og Regioners
Analyse og Forskning**

Købmagergade 22
1150 København K
E-mail: kora@kora.dk
Telefon: 444 555 00